

Reguleringsplan og teknisk forprosjekt

BYBANEN OG HOVEDSYKKELRUTE
FRA SENTRUM TIL ÅSANE,
MED FORLENGELSE AV FLØYFJELLTUNNELEN

Områdereguleringsplan

Delstrekning 2, Sandbrogaten - Eidsvågtunnelen

Planid 65810000

**Kulturminnedokumentasjon
bygg som forutsettes revet**

Forord

Denne rapporten er utarbeidet som del av planarbeid for *Bybanen og hovedsykkelrute fra sentrum til Åsane, med forlengelse av Fløyfjelltunnelen*.

Flere kulturminner og kulturmiljøer vil berøres av planforslaget, og noen bygg med verneverdi, eller formelt vern gjennom gjeldende planer, forutsettes revet. Som kunnskapsgrunnlag, og for å gi en mer forutsigbar prosess, har det blitt utarbeidet dokumentasjon av en del av disse byggene allerede på dette stadiet i planprosessen. Vurdering av hvilke bygg som dokumenteres er utarbeidet av forslagstiller i dialog med Byantikvaren. Ved offentlig ettersyn av planforslaget, og senere ved søknad om rivning av bygg, skal kulturminneforvaltningen formelt uttale seg til tiltaket og sette endelige krav til dokumentasjon.

Detaljeringsgrad på dokumentasjonen er knyttet til vurdert verneverdi. Bygg som er vurdert å ha høyere verneverdi omtales detaljert, mens andre bygg gis en enklere vurdering.

Det utarbeides dokumentasjon for bygninger for hele strekningen fra Bergen sentrum til Åsane. Dette dokumentet omhandler delstrekning 2 mellom Sandbrogaten og Eidsvågtunnelen. Dokumentasjonen for denne delstrekningen omfatter 12 bygg. Av disse er Grensegrenden 5 og 6 og Gørbitz' gate 5 vurdert til å ha høy verneverdi, og omtales derfor mer detaljert. Grensegrenden 5 og 6 forutsettes ikke revet permanent, men berøres likevel av planforslaget på en slik måte at det er vurdert hensiktsmessig å inkludere disse byggene i dokumentasjonen.

Bergen
2022-09-15

02J	Til bruk	2022-09-15	Astst	Sirhei	TW	IOV
01D	Utkast til gjennomsyn hos BK	2022-06-24	Astst	Sirhei	TW	TW
Versjon	Beskrivelse	Dato	Utarb. av	Fagkontroll	Tverf.kontr.	Godkj. av

Dette dokumentet er utarbeidet av rådgiver som del av det oppdraget som dokumentet omhandler. Opphavsretten tilhører rådgiver. Dokumentet må bare benyttes til det formål som oppdragsavtalen beskriver, og må ikke kopieres eller gjøres tilgjengelig på annen måte eller i større utstrekning enn formålet tilsier.

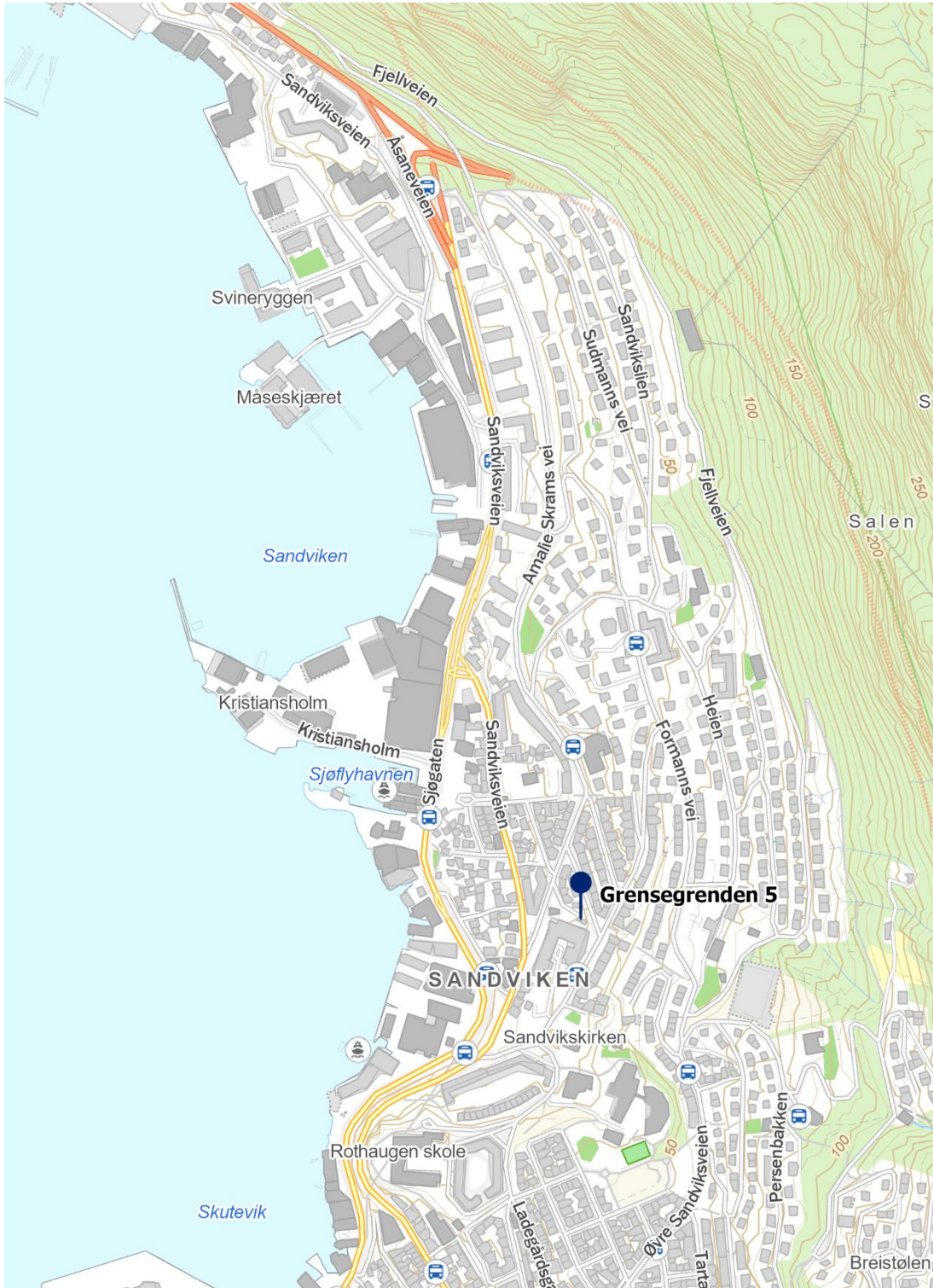

Innhold

Forord	2
Innhold	4
1 Grensegrenden 5	5
1.1 Bygningsinformasjon og vernestatus	6
1.2 Beskrivelse av hvordan tiltaket berører eiendommen.....	7
1.3 Beskrivelse av eiendommen	9
1.4 Kilder.....	18
2 Grensegrenden 6	19
2.1 Bygningsinformasjon og vernestatus	20
2.2 Beskrivelse av hvordan tiltaket berører eiendommen.....	21
2.3 Beskrivelse av eiendommen	23
2.4 Kilder.....	32
3 Gørbitz' gate 5	33
3.1 Bygningsinformasjon og vernestatus	34
3.2 Beskrivelse av hvordan tiltaket berører eiendommen.....	35
3.3 Beskrivelse av eiendommen	37
3.4 Kilder.....	50
4 Amalie Skrams vei 29 og 31	51
4.1 Bygningsinformasjon og vernestatus	52
KPA: Hensynssone bevaring kulturmiljø H570_2 Sandviken øvre og H570_7 Historisk sentrum. Reguleringsplan: «Bergarhus. Wilhelmineborg og tiliggende eiendommer».	52
4.2 Beskrivelse av hvordan tiltaket berører eiendommen.....	53
4.3 Beskrivelse av eiendommen	55
4.4 Kilder.....	60
5 Amalie Skrams vei 60, 62 og 64	61
5.1 Bygningsinformasjon og vernestatus	62
5.2 Beskrivelse av hvordan tiltaket berører eiendommen.....	63
5.3 Beskrivelse av eiendommen	64
5.4 Kilder.....	73
6 Munkebotn 18 og 20	74
6.1 Bygningsinformasjon og vernestatus	75
6.2 Beskrivelse av hvordan tiltaket berører eiendommen.....	76
6.3 Beskrivelse av eiendommen	77
6.4 Kilder.....	87
7 Søndre Øyjorden 42	88
7.1 Bygningsinformasjon og vernestatus	89
7.2 Beskrivelse av hvordan tiltaket berører eiendommen.....	90
7.3 Beskrivelse av eiendommen	92
7.4 Kilder.....	100

1 Grensegrenden 5

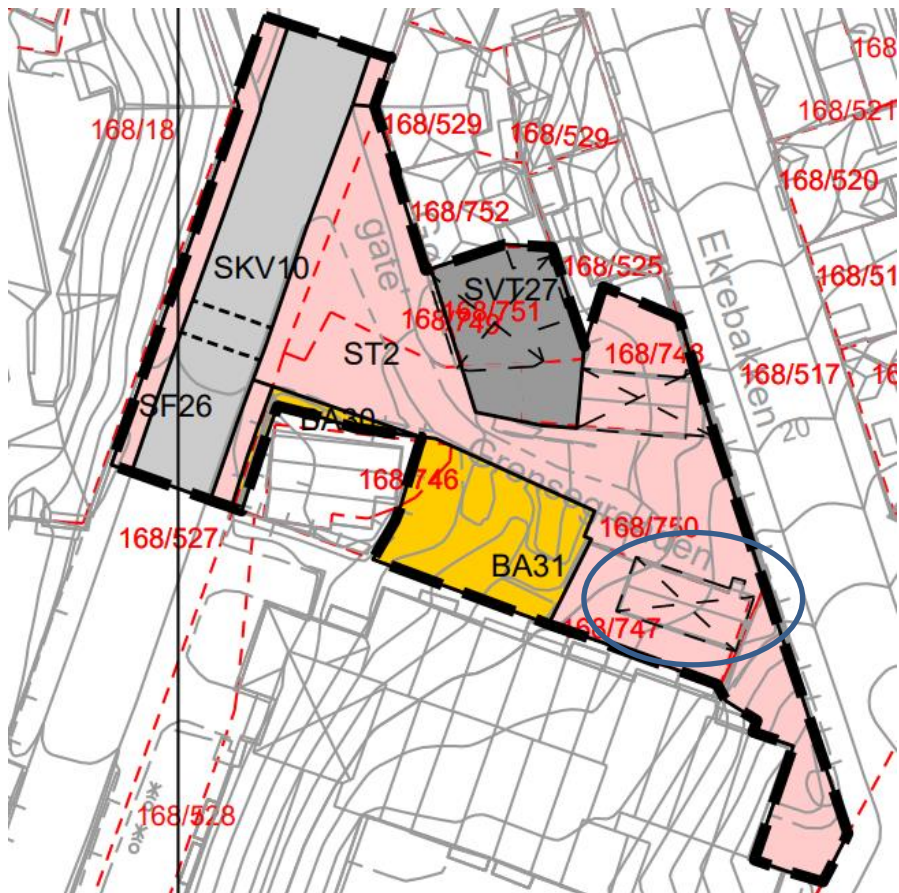
I det følgende gis en beskrivelse av dagens situasjon basert på tilgjengelig informasjon og utvendig befaring gjennomført 14.3.2021.

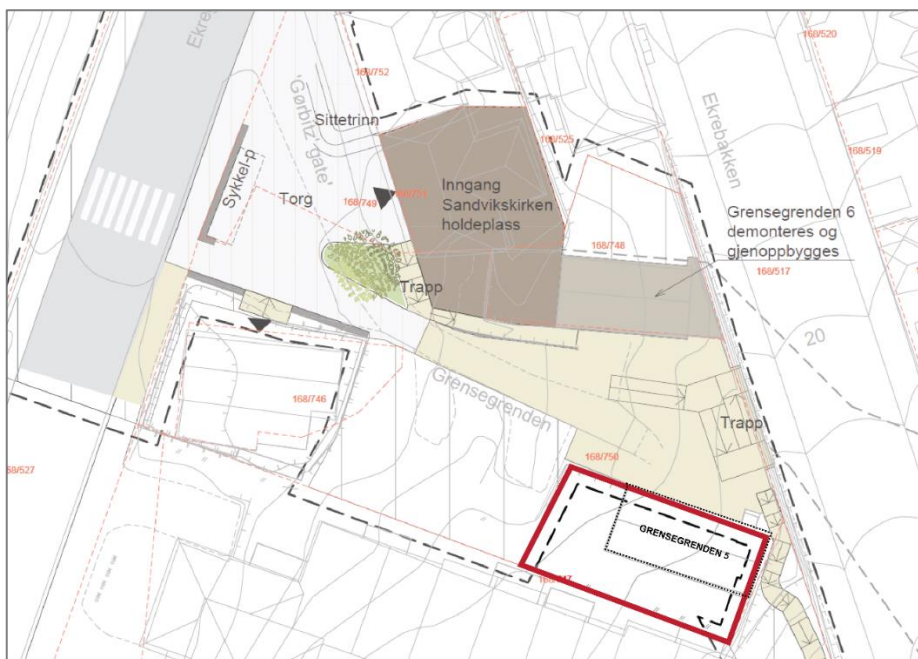
Figur 1-1 Oversiktskart med eiendommen markert

1.1 Bygningsinformasjon og vernestatus

Fylke	Vestland	
Kommune	Bergen	
Adresse	Grensegrenden 5	
Gnr/bnr	168/747	
Bygningsnr	13915288	
Byggeår	Siste halvdel av 1800-tallet	
SEFRAK-ID	1201-0621-178	
Askeladden-ID	Ingen	
Riksantikvarens NB-register	Inngår i hensynssone H570_2 og H570_7 i KPA2018. NB-område 74 Bergen Sandviken. SEFRAK-id 1201-0621-178.	
Vernestatus	Høy verdi	
Planstatus	Kommuneplanens Arealdel (KPA) 2018: Sentrumsformål. Hensynssone bevaring kulturmiljø H570_2 Sandviken øvre og H570_7 Historisk sentrum. Bestemmelsesområde #4 Hjemmel: byggegrenser, utbyggingsvolum og funksjonskrav. Bergenhus KDP Sandviken- Fjellsiden Nord: Annet byggeområde Arealstatus: Nåværende. Arealutdyping: Bolig/allmennyttig. Område unntatt for rettsvirkning. Reguleringsplan: Uregulert.	

Figur 1-3 Utsnitt fra plankart

Figur 1-4: Utsnitt fra illustrasjonsplan som viser en mulig utvikling i området.

1.3 Beskrivelse av eiendommen

1.3.1 Kulturhistorisk kontekst, bygningshistorikk og endringer

Kulturhistorisk kontekst

Fram til 1877 lå Sandviken utenfor bygrensen. Byens felles takmark ble etter hvert utparsellert og dyrket opp av private eiere. Etter hvert ble det etablert trehusbebyggelse i form av grender med bolighus for arbeiderne som var knyttet til aktiviteten i havnen. Det var små arealer som ble stilt til disposisjon for boliger, og bebyggelsen dannet etter hvert "grender" som ble karakteristiske for Sandviken; som Grensegrenden, Fæstergrenden, Pyttergrenden, Rosegrenden/ Fjæregrenden og Strandens grend. Grendene hadde internt veinett med kommunikasjons-årer som gikk ned til stranden og kaiene. Disse var bundet sammen av postveien i bakkant.

Grensegrenden, avgrenset av Ekregaten i vest, Sandviken skole i sør og Ekrebakken i øst, fikk sitt navn 1881 på grunn av at den fulgte den gamle grensen mellom byen og Sandviken. Til tider ble veien kalt Geilen, fordi den førte opp til beitene i Skredderdalen. Bekken gjennom strøket var opprinnelig den nordlige arm av Mulelven, som dannet bygrensen frem til 1877.

Den tidligste bebyggelsen besto av tre trehus i en husklynge som folk i Sandviken kalte «Haugen». Nr. 1, 2 og 4 ble bygget før 1819, nr. 1 i 1805 og nr. 3, 5 og 6 er oppført etter 1848. På det meste var det seks hus i Grensegrenden. I nord og øst var det et større dyrket område som ble kalt Ekren.

Figur 1-5 Kart fra 1848 viser at det fortsatt er bare tre hus i Grensegrenden. Av disse er det bare nr. 1 som står i dag. Mulelven renner gjennom området. Grensegrenden 3, 5 og 6 er alle oppført etter 1848. Kilde: Sandvikgutenes forening.

En gang etter 1848 ble det oppført ytterligere tre bygninger, Grensegrenden 3, 5 og 6 som er inntegnet i kart fra 1880 (figur 3-5).

Grensegrenden 5 hadde et lite utbygg. Bak dette huset var det før år 1900 en hønsegård. Da denne ble avviklet dannet det seg en sti opp til Kirkegaten som fikk navnet «Stien i Hønsen» etter den tidligere hønsegården.

Figur 1-6 Kartet er sammensatt av kart fra 1880, 1913, 1957 og 2012. Kartet viser alle husene i Grensegrenden i 1880. I dag er nr 2, 3 og 4 revet. Dagens bebyggelse er markert med svak farge uten omriss. Sandviken skole ligger i sør. «Stien i Hønsen» er markert med rød sirkel. Kilde: Sandvikguttene forening.

Grensegrenden 3 ble ekspropriert for å gjøre plass til gymnastikksalen på Sandviken skole i 1906. Grensegrenden 2 ble revet ca. 1970 og nr. 4 ble revet mellom 1883 og 1913. Grensegrenden nr. 4 hadde stor hage som rakk oppover i bakken forbi nr. 6. I 1894 ble eiendommen ekspropriert da Ekregaten og Ekrebakken skulle anlegges.

Grensegrenden 1, 5 og 6 representerer gjenværende bygninger fra perioden før ca. 1900, og de tre bygningene danner en miljøsammenheng.

Bygningshistorie, arkitektur og stilart

Grensegrenden 5 ble oppført en gang mellom 1848 og 1880 i senempire i en og en halv etasje med saltak, liggende vestlandspanel og empirevinduer. Det er ikke kjent om her er kjeller under bygningen. Det lille utbygget mot nord er vist i en plantegning fra 1921, som klosett. Både kart fra 1880 og bildet under viser at det vest for stua var oppmurt en liten terrasse eller hage med blomster og busker omkranset av et stakittgjerde.

Eiendommen tilhørte familien Olsen i mer enn 100 år. På oppsiden av huset hadde de en liten hønsegård, derav navnet Hønsen i den øverste delen av gjeilen. Det ble slutt med hønsesholdet rundt 1905. Etter dette var det en passasje fra Grensegrenden til Kirkegaten. Da Sandviken skole ble revet i 1988 ble denne passasjen delvis fylt igjen og beplantet.

Figur 1-7 Grensegrenden 5 fotografert i 1957, Gustav Brosings samling. Kilde: Marcus, UiB.

1.3.2 Dagens situasjon og bruk

Bygningen er i senere tid pusset opp utvendig med ny takteking, nye vannrenner og nedløp, vinduer og ytterdør. Fasadene er noe endret fra byggeår. Også utvendige murer og hageganger/trapper er relativt nye.

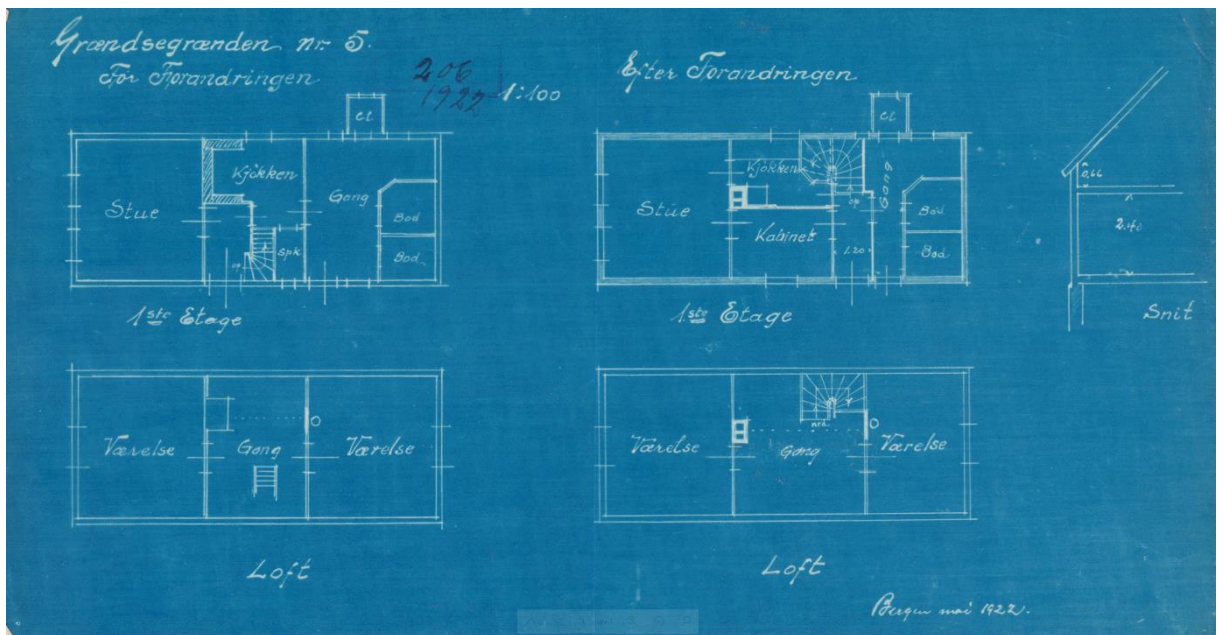
Grensegrenden nr. 5 er i privat eie, og er i dag bolig for en familie.

1.3.3 Endringer

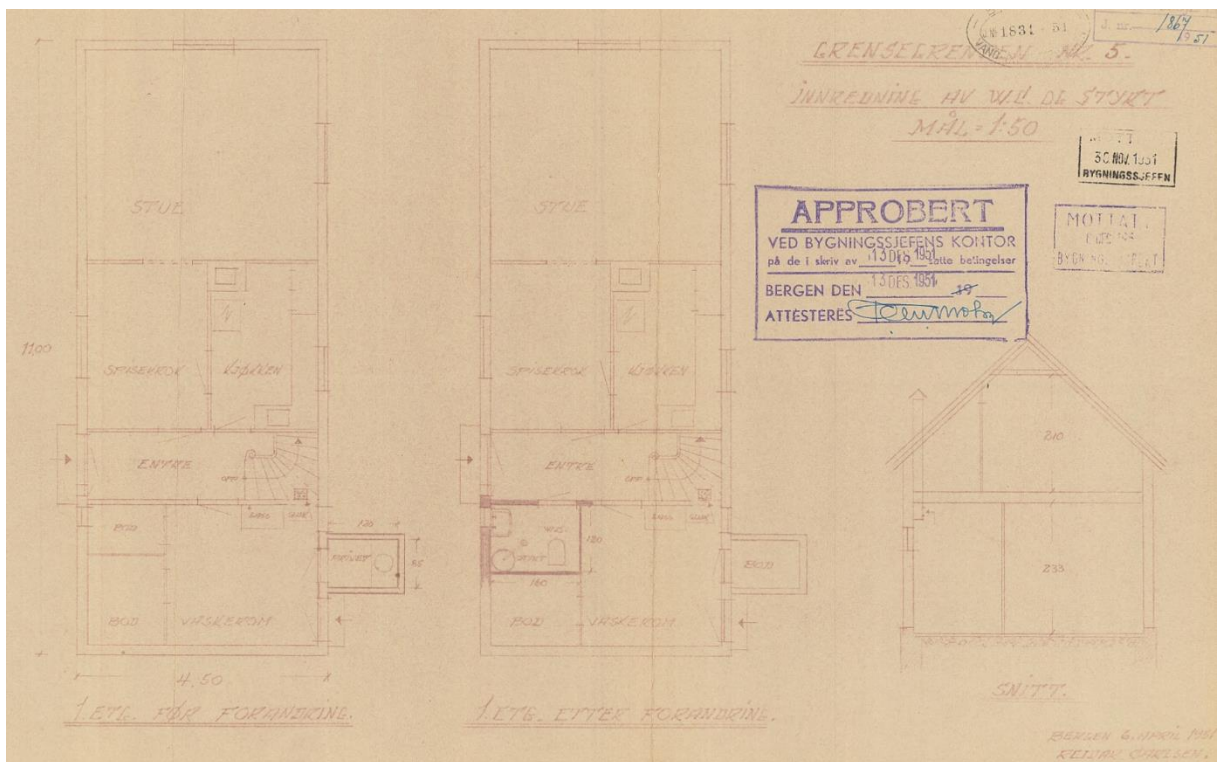
Omsøkte endringer av bygningen:

- 1922: Søknad om riving av den gamle skorsteinen med grue til fordel for en «lodpipe med luftpipe», og flytting av hovedinngangen. Flyttingen av hovedinngangen medførte mindre endringer av planløsningen og ny trapp til loftet. Nytt vindu ble omsøkt der den gamle døren sto.
- 1951: Søknad om installasjon av WC og styrtbad (elektrisk).
 - 1952: Søknad om endring av elektrisk badebeholder til gassbadekjel i WC og dusjrom.
 - 1956: Saksfremlegg om installering av ett gassildsted tilknyttet røykpipe.

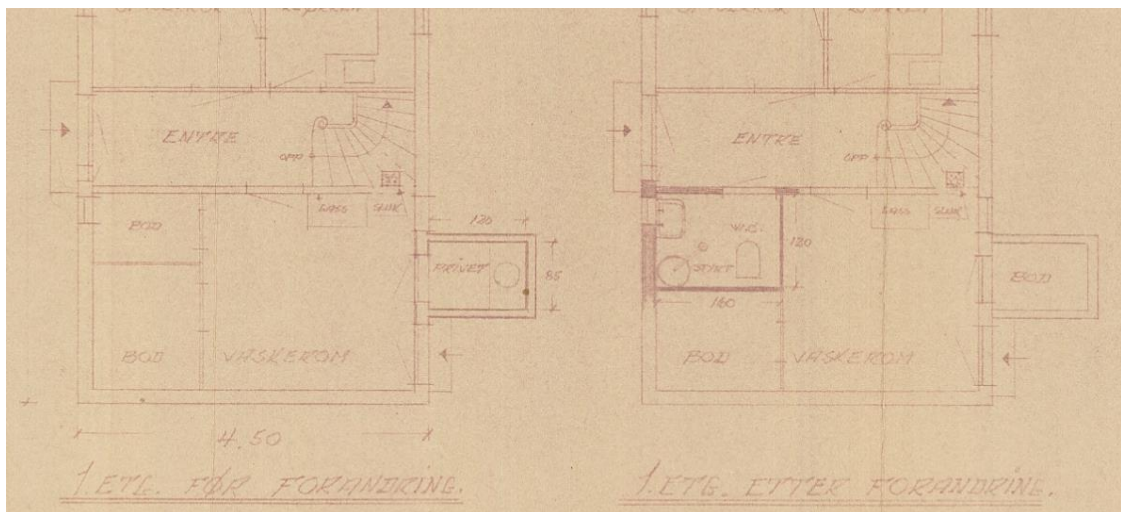
1.3.4 Tegninger

Figur 1-8 Byggemelding for flytting av hoveddør og endringer i planløsning og fasader, 1922. Kilde: Bergen kommune, byggesaksarkivet.

Figur 1-9 Byggemelding for etablering av vannklosett og bad, 1951. Nederst utsnitt av tegningene over. Kilde: Bergen kommune, byggesaksarkivet.

Figur 1-10 Byggemelding for etablering av vannklosett og bad, 1951. Nederst utsnitt av tegningene over. Kilde: Bergen kommune, byggesaksarkivet.

1.3.5 Beskrivelse bygningselementer og tilstand

Grunnmur/ fundamenter: Grunnmur oppført av naturstein som er pusset på utsiden. Varierende høyde på grunnmuren pga. terrengforskjell, tilnærmet ingen grunnmurshøyde mot øst. «Hønsen» (gammel vegfar/sti) går bratt opp like øst for bygningen, og terrenget faller også bratt mot vest. Støpt og delvis hellelagt inn mot grunnmuren på flere sider. Det er oppmurt en liten terrasse eller hage omkranset med et nyere stakittgjerde mot vest.

Tilstand: Antatt god tilstand.

Bærekonstruksjoner: Bærende vegger av enten laftet tømmer eller reisverk. Bjelkelag av tre.

Tilstand: Ikke inspisert.

Yttervegg: Utvendig er bygningen kledt med liggende, skråskåret trepanel (supanel) med hjørnekasser av glatte bord. Samme løsning for tilbygg mot nord. Originalt panel og vindusomramning er i sin helhet erstattet med nytt. Rettskåret vannbrett over og under vinduer. Det er etablert slett/uprofilert horisontalt vannbrett ned mot grunnmur.

Tilstand: God teknisk tilstand. Nymalt.

Dører og vinduer: Opprinnelig hadde bygget tre-rams, sidehengslede vinduer med tre fag mot vest, og ett/ to-rams vinduer med to/tre fag mot nord. Original inngangsdør er fjernet og erstattet med moderne dør med kuøye. Originale vinduer er fjernet.

Mot nord er det et eldre ettfags vindu på baderommet med en horisontal sprosse som kan være opprinnelig fra byggeår, eller senest fra ombyggingen i 1922. Vindusplasseringen er ellers noe endret fra byggeår. Mot nord er det i dag to ett-rams tofagsvindu med seks ruter i tillegg til to mindre ett-rams vinduer med to ruter. Nye vinduer mot vest har vindusformat som er relativt likt formatet jf. bilde fra 1957, men med en moderne krysspostløsning med fire ruter. Tegninger fra 1922 viser at det har vært to adskilte vinduer i 1. etasje mot vest. To nyere sprosseløse vinduer mot sør og øst, derav ett blyglassvindu med farget glass mot sør. Det er satt inn to tofagsvinduer i hhv. våtrom og gang.

Tilstand: God teknisk tilstand.

Særegne bygningsmessige detaljer: Lite takutbygg over inngangsdør med skrå sidevegger med vertikalt panel, trolig fra flyttingen av hoveddøren tidlig på 1950-tallet. Lite tilbygg (klosett) mot nord har samme panel som hoveddelen. Nyere støpt terrasse/ veranda mot vest med nyere rekkverk med port av tre. Stort sett hele eiendommen er hellelagt med betongheller, med unntak av mot nord der det er lagt grus. Brede steintrapper mot vest av nyere dato.

Tilstand: Framstår som god tilstand.

Takform og takteking: Saltaket er tekket med relativt ny rød, enkeltfaset teglstein. Tilbygget har pulttak og er tekket med papp. Lite takutbygg over inngangsdør tekket med rød teglstein. Nyere takrenner og nedløp i sort plast både på hoveddel og takutbygg over inngangsdøren. Ikke takrenner/ nedløp på tilbygget.

Tilstand: Tilsynelatende god tilstand. Kun visuell inspeksjon fra bakkeplan.

Piper, heiser og kraner: Bygget har en pipestokk, trolig fra 1951 med pusset overflate. Murt, buet pipehatt.

Tilstand: Tilsynelatende god tilstand. Kun visuell inspeksjon fra bakkeplan.

1.3.1. Foto dagens situasjon

Figur 1-11 Skråfoto sett mot øst. Kilde: Kart 1881.no

Figur 1-12 Grensegrenden sett fra Ekregaten mot øst og Ekrebakken. Foto: Asplan Viak.

Figur 1-13 Fasade nord inn mot Grensegrenden. Stien Hønsen går helt til venstre på bildet. Foto: Asplan Viak.

Figur 1-14 Fasade og inngangsparti sør. Foto: Asplan Viak.

Figur 1-15 Fasade vest mot Ekregaten og Gørbitz' gate. Foto: Asplan Viak.

Figur 1-16 Detaljer. Inngangsparti med trapper og gruset parkeringsplass. Foto: Asplan Viak.

Figur 1-17 Detaljer vinduer til venstre, og Hønsen til høyre. Foto: Asplan Viak.

1.4 Kilder

Bergen kommune, Byggesaksarkivet.

Bergen byleksikon

Marcus, spesialsamlingene ved Universitetsbiblioteket i Bergen.

Aarberg, Johan Chr./Lervik, Kjell: Grensegrendens historie. Sandvikguttenes forening, 2013.

Bergen kommune, Bergenskart.

Byantikvaren i Bergen: Kulturmiljøplan for Bergen 2021-2025 «Identitet med særpreg».

Byantikvaren i Bergen, diverse kulturminnegrunnlag

Riksantikvaren. NB! Registeret.

Åsane bygdebok

2 Grensegrenden 6

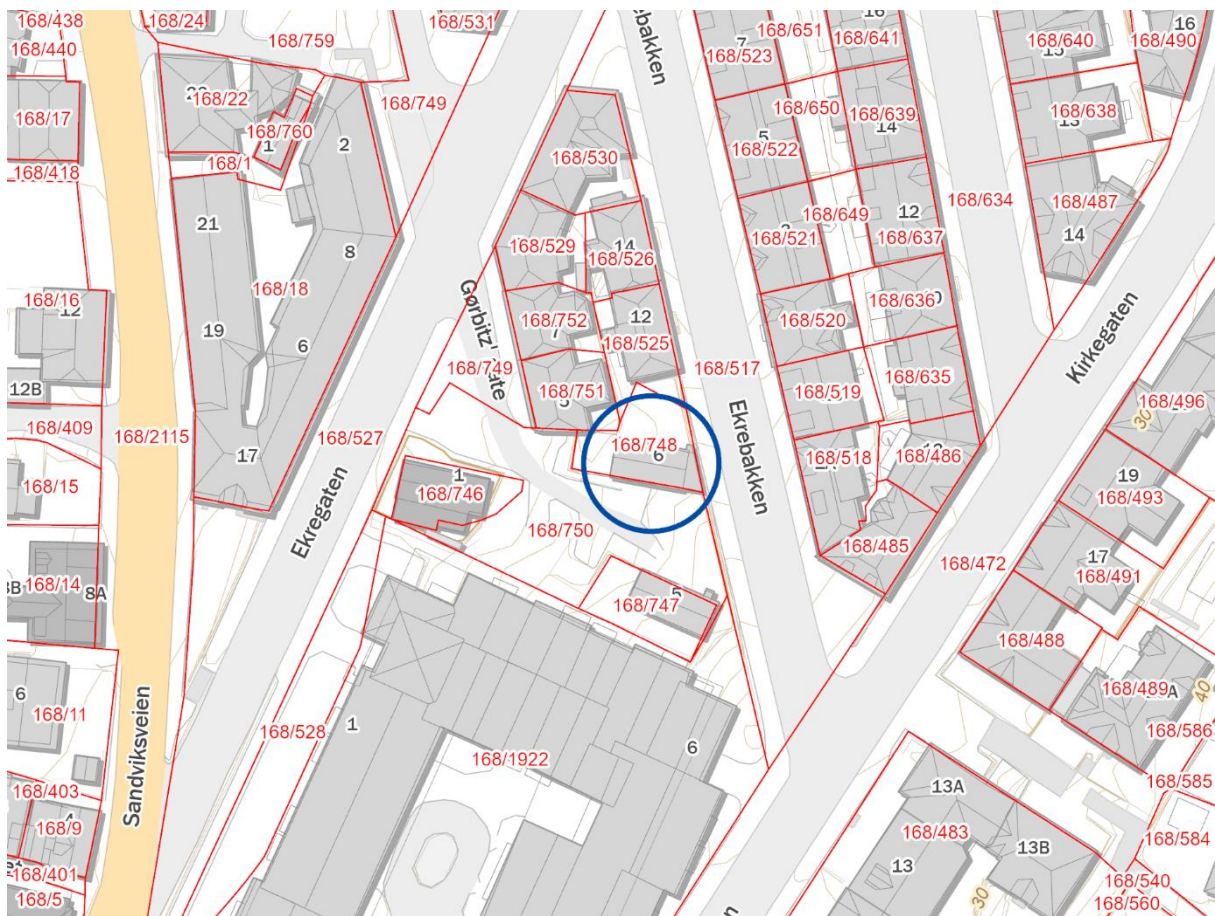
I det følgende gis en beskrivelse av dagens situasjon basert på tilgjengelig informasjon og utvendig befaring gjennomført 14.03.2022.

Figur 2-1: Oversiktskart med eiendommen markert.

2.1 Bygningsinformasjon og vernestatus

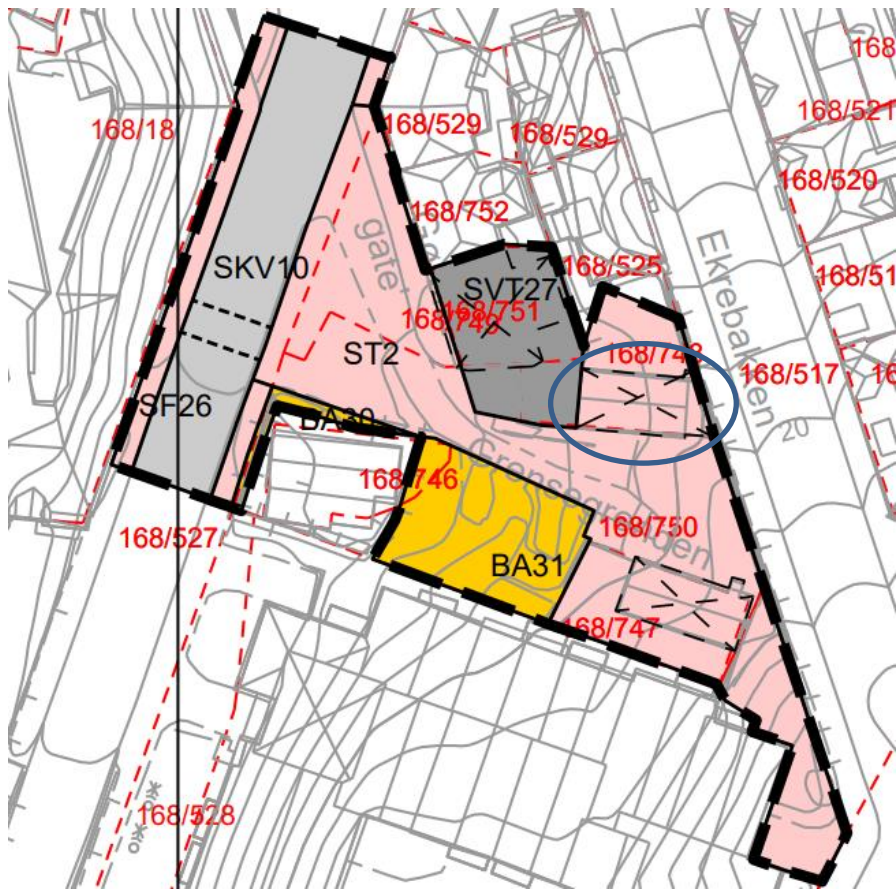
Fylke	Vestland	
Kommune	Bergen	
Adresse	Grensegrenden 6	
Gnr./bnr.	168/748	
Bygningsnr	13915296	
Byggeår	Siste halvdel av 1800-tallet	
SEFRAK-ID	1201-0621-179	
Askeladden-ID	Område K 74 Sandviken	
Riksantikvarens NB-register	Bergen Sandviken	
Vernestatus	Inngår i hensynssone H570_2 og H570_7 i KPA2018. NB-område 74 Bergen Sandviken. SEFRAK-id 1201-0621-179.	
Planstatus	Kommuneplanens Arealdel (KPA): Sentrumsformål. Hensynssone bevaring kulturmiljø H570_2 Sandviken øvre og H570_7 Historisk sentrum. Bestemmelsesområde #4 Hjemmel: byggegrenser, utbyggingsvolum og funksjonskrav. Kommunedelplan: Bergenhus KDP Sandviken- Fjellsiden Nord: Annet byggeområde Arealstatus: Nåværende. Arealutdyping: Bolig/allmennyttig. Område unntatt for rettsvirkning. Reguleringsplan: Uregulert.	

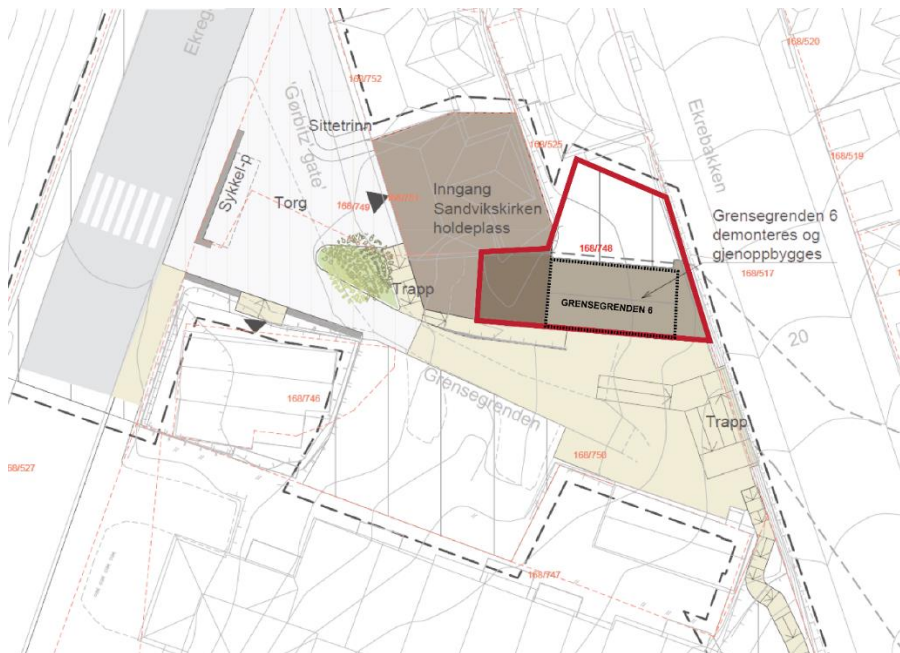
Figur 2-2: Eiendomskart. Grensegrenden markert med blå sirkel.

2.2 Beskrivelse av hvordan tiltaket berører eiendommen

Planforslaget åpner for at det kan etableres inngang til underjordisk holdeplass for Bybanen fra Gørbitz' gate / Grensegrenden. I anleggsfasen forutsettes det at Grensegrenden 6 demonteres i anleggsfasen og tilbakeføres som i dag når tiltaket er ferdigstilt.

Figur 2-3 Utsnitt fra plankart

Figur 2-4 Utsnitt fra illustrasjonsplan som viser en mulig utvikling i området.

2.3 Beskrivelse av eiendommen

2.3.1 Kulturhistorisk kontekst, bygningshistorikk og endringer

Kulturhistorisk kontekst

Fram til 1877 lå Sandviken utenfor bygrensen. Byens felles takmark ble etter hvert utparsellert og dyrket opp av private eiere. Etter hvert ble det etablert trehusbebyggelse i form av grender med bolighus for arbeiderne som var knyttet til aktiviteten i havnen. Det var små arealer som ble stilt til disposisjon for boliger, og bebyggelsen dannet etter hvert "grender" som ble karakteristiske for Sandviken; som Grensegrenden, Fæstergrenden, Pyttergrenden, Rosegrenden/ Fjæregrenden og Strandens grend. Grendene hadde internt veinett med kommunikasjons-årer som gikk ned til stranden og kaiene. Disse var bundet sammen av postveien i bakkant.

Grensegrenden, avgrenset av Ekregaten i vest, Sandviken skole i sør og Ekrebakken i øst, fikk sitt navn 1881 på grunn av at den fulgte den gamle grensen mellom byen og Sandviken. Til tider ble veien kalt Geilen, fordi den førte opp til beitene i Skredderdalen. Bekken gjennom strøket var opprinnelig den nordlige arm av Mulelven, som dannet bygrensen frem til 1877.

Den tidligste bebyggelsen besto av tre trehus i en husklynge som folk i Sandviken kalte «Haugen». Nr. 1, 2 og 4 ble bygget før 1819, nr 1 i 1805 og nr. 3, 5 og 6 er oppført etter 1848. På det meste var det seks hus i Grensegrenden. I nord og øst var det et større dyrket område som kaltes Ekren.

Figur 2-5: Kart fra 1848 viser at det fortsatt er bare tre hus i Grensegrenden. Av disse er det bare nr. 1 som står i dag. Mulelven renner gjennom området. Grensegrenden 3, 5 og 6 er alle oppført etter 1848. Kilde: Sandvikguttenes forening.

En gang etter 1848 ble det oppført ytterligere tre bygninger, Grensegrenden 3, 5 og 6 som er inntegnet i kart fra 1880.

Grensegrenden 5 hadde et lite utbygg. Bak dette huset var det før år 1900 en hønsegård. Da denne ble avviklet dannet det seg en sti opp til Kirkegaten som fikk navnet «Stien i Hønsen» etter den tidligere hønsegården.

Figur 2-6 Kartet er sammensatt av kart fra 1880, 1913, 1957 og 2012. Kartet viser alle husene i Grensegrenden i 1880. I dag er nr. 2, 3 og 4 revet. Dagens bebyggelse er markert med svak farge uten omriss. Sandvikens skole ligger i sør. «Stien i Hønsen» er markert med rød sirkel. Kilde: Sandvikguttene forening.

Figur 2-7 Utsnitt av foto som viser deler av Sandviken med Sandvikens skole. Grensegrenden 5 til venstre for skolen. Kilde: marcus UiB. Widerøesamlingen. Widerøes Flyveselskap AS mellom 1935-1939

Grensegrenden 3 ble ekspropriert for å gjøre plass til gymnastikksalen på Sandviken skole i 1906. Grensegrenden 2 ble revet ca. 1970 og nr. 4 ble revet mellom 1883 og 1913. Grensegrenden nr. 4 hadde stor hage som rakk oppover i bakken forbi nr. 6. I 1894 ble eiendommen ekspropriert da Ekregaten og Ekrebakken skulle anlegges.

Grensegrenden 1, 5 og 6 representerer gjenværende bygninger fra perioden før ca 1900, og de tre bygningene danner en miljøsammenheng.

Bygningshistorie, arkitektur og stilart

Grensegrenden 6 ble oppført mellom 1848 og 1880 i Senempire i en og en halv etasje med saltak med svai, liggende vestlandspanel og empirevinduer. Det er kjeller under bygningen med utvendig kjellernedgang fra hagesiden i nord. Vedboden i øst antas å være opprinnelig da det ikke finnes byggesøknad som bekrefter at denne er nyere. Både kart fra 1880 og bildet under viser at det vest for stua var oppfylt en liten terrasse eller hage med blomster og busker omkranset av et stakittgjerde. Gangveien opp til inngangspartiet var forstøttet med en tørrmur av naturstein, gruslagt frem til huset og hellegang av store, rektangulære skiferheller opp til inngangspartiet.

På 1860-tallet var det familien Lars A. Tellefsen som eide Grensegrenden 6. Deretter har det vært flere eiere. Det meste av denne tiden har huset vært benyttet som bolig. Huset eies nå av Bergen Bolig og Byfornyelse.

Figur 2-8 Grensegrenden 6 i 1957, Gustav Brosings samling. Kilde: Marcus, UiB.

2.3.2 Dagens situasjon og bruk

Huset og hagen ble fullstendig rehabilitert i 2010, med nytt ytterpanel og ny takteking, nye vannrenner og nedløp, vinduer og ytterdør samt omramning, som ble delvis endret. Fasadene er noe endret fra byggeår. Utvendige murer og gangveiens oppbygging er opprinnelige, men hagegjerdet og det støpte belegget på gangveien er av nyere dato. Hellene langs sørfasaden kan være av eldre dato. Grusen på hagesiden er ny. Det er usikkert om vedbodens utbygg mot nord er opprinnelig eller er påbygd i nyere tid. Utbygget er ikke vist i kartet fra 1880.

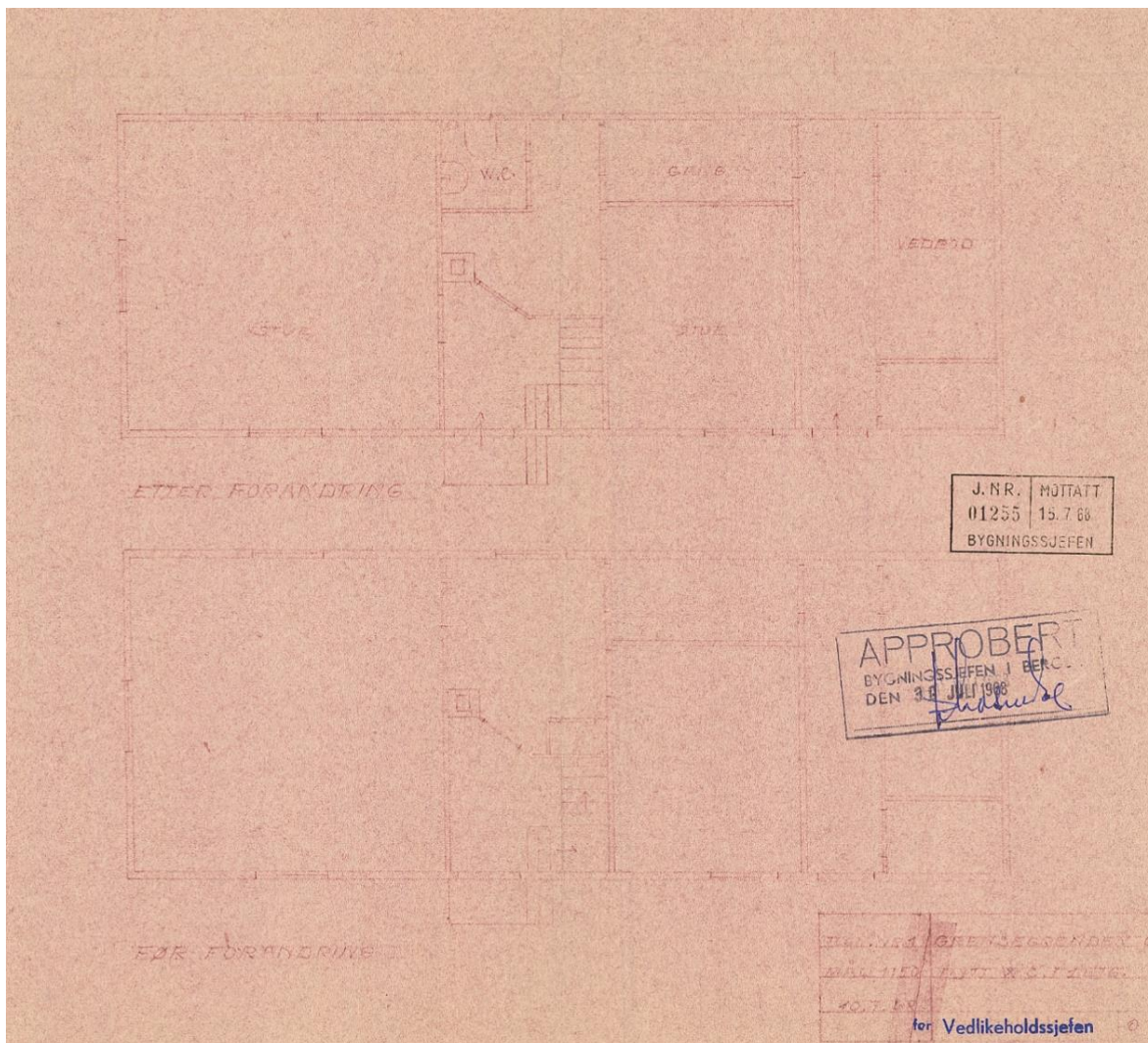
Grensegrenden nr. 6 eies av Bergen Bolig og Byfornyelse, og er i dag kommunal utleiebolig.

2.3.3 Endringer

Omsøkte endringer av bygningen:

- 1903: Søknad om bytte av ovn/komfyr.
- 1968: Søknad om innredning av W.C.

2.3.4 Tegninger

Figur 2-9 Byggemelding for innredning av nytt W.C., 1968. Kilde: Bergen kommune, byggesaksarkivet.

2.3.5 **Beskrivelse bygningselementer og tilstand**

Grunnmur/ fundamenter: Grunnmuren er oppført som tykk natursteinsmur, pusset på utsiden. Varierende høyde på grunnmuren pga. terrengforskjell, tilnærmet ingen grunnmurshøyde mot øst. På nordsiden er det støpt en grunnmurskant på utsiden av original steinmur øst for kjellernedgangen. Denne stikker ca. 5-10 cm ut fra opprinnelig kjellermur. Kjellernedgangen/-trappen er fra byggeår.

Tilstand: Antatt god tilstand.

Bærekonstruksjoner: Bærende vegger av enten oppført av laftet tømmer eller reisverk. Bjelkelag av tre.

Tilstand: Ikke inspisert.

Yttervegg: Utvendig er bygningen kledd med nyere liggende, skråskåret trepanel (supanel) med hjørnekasser av glatte bord (2010). Alt av originalt panel, vindusomramning og vindusbrett er erstattet med nytt. Kun noen få originale vinduskneker er bevart. Det er etablert slett/uprofilert horisontalt vannbrett ned mot grunnmur. Forstøtningsmuren mot Ekrebakken utgjør byggets fjerde fasade.

Tilstand: God teknisk tilstand. Noe svertesopp på ytterpanalet.

Dører og vinduer: Opprinnelig hadde bygget ett-, to- og tre-rams sidehengslede vinduer med to/tre fag. Original Empire-inngangsdør med overlysvindu er fjernet og erstattet med en moderne dør. Originale vinduer er i sin helhet fjernet med unntak av ett kjellervindu. Vindusplassering og størrelse er noe endret fra byggeår. Dette gjelder spesielt for sidebygningen i øst der døren er flyttet og vinduene fjernet. Det er usikkert om verandadøren på nordfasaden er opprinnelig. Selve døren er trolig fra 2010. De nye vinduene fra 2010 er to-rams vinduer med tre fag.

Tilstand: God teknisk tilstand.

Særegne bygningsmessige detaljer: Diamantformete ornamenter og vinduskneker på vindusomramningen på fasadene mot vest og sør. Usikkert om dette er kopier av originale detaljer. Original oppfylt terrasse/ hage mot vest med nytt hvitmalt stakittgjerde og port av tre (port var demontert og lå på bakken ved befaringen). Labank kjellerdør i hvitmalt tre (antatt original).

Tilstand: Framstår som god tilstand.

Takform og takteking: Saltak tekking med relativt ny rød betongtakstein (trolig fra 2010). Tilbygget har pulttak tekking med papp. Nyere malte takrenner (trolig galvanisert sink) og nedløp til jord/ drens i sort plast. Moderne takutbygg over inngangsdøren av glassfiber eller lignende.

Tilstand: Tilsynelatende god tilstand. Noe mose på ytterkledningen mot sør.

Piper, heiser og kraner: Bygget har en pipestokk av tegl som i dag er pusset, med steinhelle på toppen. Det antas at pipestokken er opprinnelig da det ikke er omsøkt ny.

Tilstand: Tilsynelatende god tilstand. Usikkerhet knyttet til om det er en eldre pipestokk eller ny. Kun visuell inspeksjon fra bakkeplan.

2.3.6 Foto dagens situasjon

Figur 2-10 Miljøsammenheng. Foto: Asplan Viak.

Figur 2-11 Skråfoto sett mot øst. Kilde: Kart 1881.no

Figur 2-12 Fasade mot nord. Bildet viser den påstøpte kjellermuren. Foto: Asplan Viak.

Figur 2-13 Bygningen sett fra vest og østfasaden med tilbygg inn mot muren mot Ekrebakken. Foto: Asplan Viak.

Figur 2-14 Bygningen sett fra sør. Foto: Asplan Viak.

Figur 2-15 Bygningen sett fra nord. Foto: Asplan Viak.

Figur 2-16 Tilbygget sett fra nord. Foto: Asplan Viak.

Figur 2-17 Detaljer. Kjellernedgang og -dør til venstre. Vindusomramning til høyre. Foto: Asplan Viak.

2.4 Kilder

Bergen kommune, Byggesaksarkivet.

Bergen byleksikon

Marcus, spesialsamlingene ved Universitetsbiblioteket i Bergen.

Aarberg, Johan Chr./Lervik, Kjell: Grensegrendens historie. Sandvikguttenes forening, 2013.

Bergen kommune, Bergenskart.

Byantikvaren i Bergen: Kulturmiljøplan for Bergen 2021-2025 «Identitet med særpreg».

Byantikvaren i Bergen, diverse kulturminnegrnlag

Riksantikvaren. NB! Registeret.

Åsane bygdebok

3 Gørbitz' gate 5

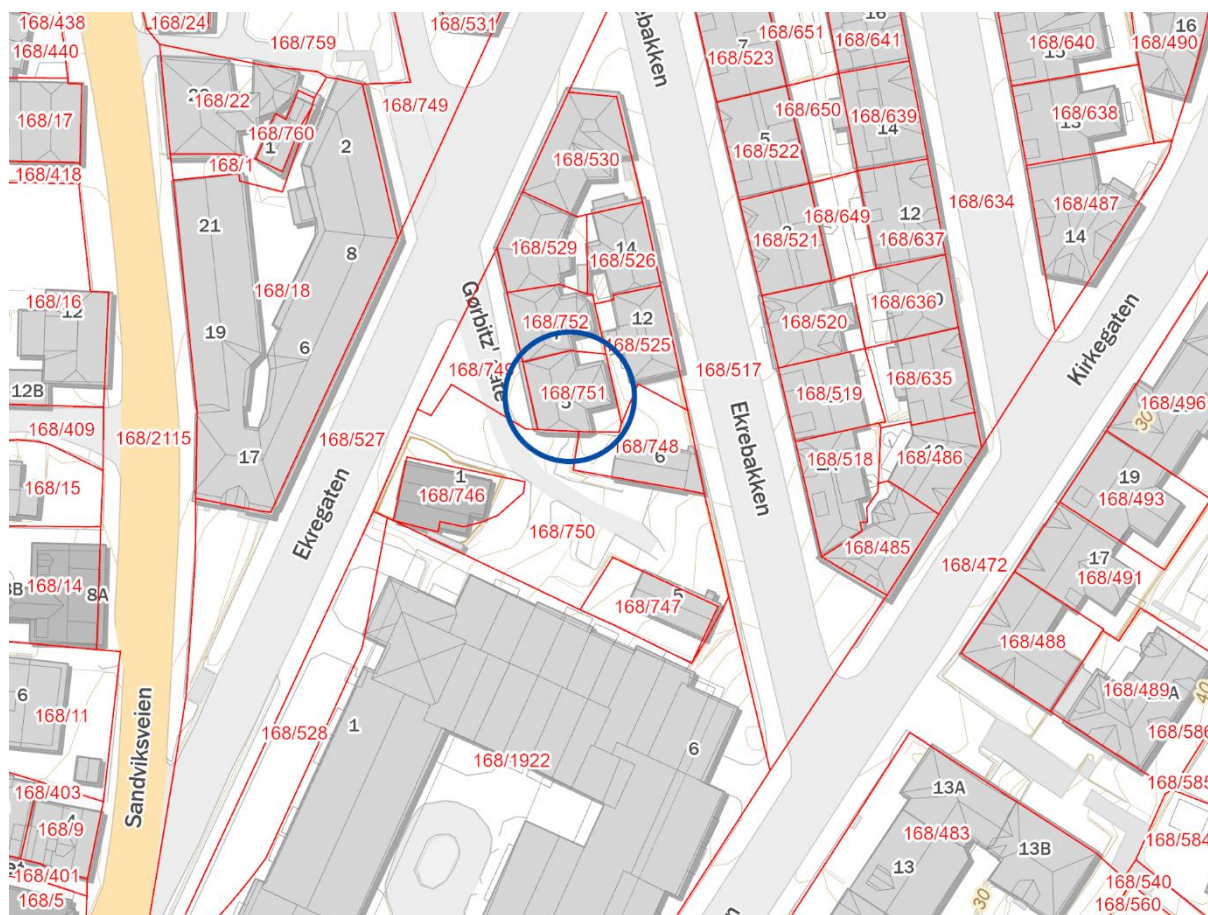
I det følgende gis en beskrivelse av dagens situasjon basert på tilgjengelig informasjon og utvendig befarig gjennomført 14.03.2022.

Figur 3-1: Oversiktskart med eiendommen markert.

3.1 Bygningsinformasjon og vernestatus

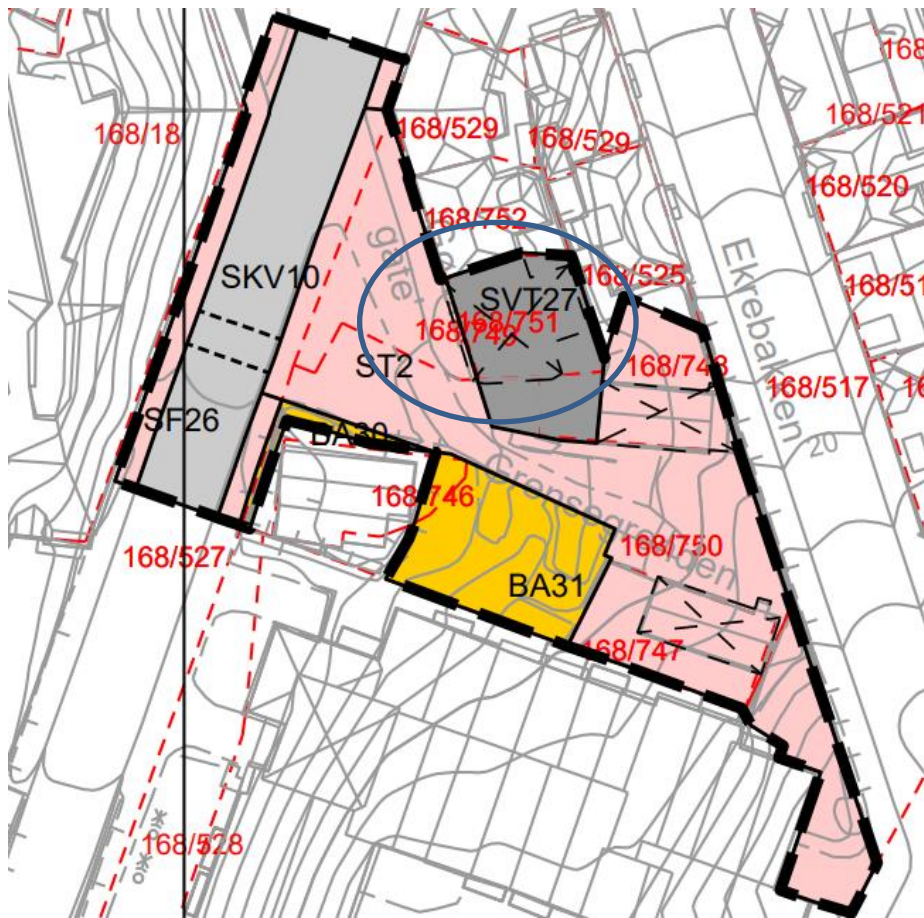
Fylke	Vestland	
Kommune	Bergen	
Adresse	Gørbitz' gate 5	
Gnr./bnr.	168/751	
Bygnings nr	139330625	
Byggeår	1900 - 1905	
SEFRAK-ID	1201-0621-174	
Askeladden-ID	Ingen	
Riksantikvarens NB-register	K 74 Sandviken	
Vernestatus	Inngår i hensynssone H570_2 og H570_7 i KPA2018. NB-område 74 Bergen Sandviken. SEFRAK-id 1201-0621-174.	
Planstatus	Kommuneplanens Arealdel (KPA): Sentrumsformål. Hensynssone bevaring kulturmiljø H570_2 Sandviken øvre og H570_7 Historisk sentrum. Bestemmelsesområde #4 Hjemmel: byggegrenser, utbyggingsvolum og funksjonskrav. Kommunedelplan: Bergenhus KDP Sandviken- Fjellsiden Nord: Boligformål Arealstatus: Nåværende. Reguleringsplan: Uregulert.	

Figur 3-2 Eiendomskart. Gørbitz' gate 5 markert med blå sirkel.

3.2 Beskrivelse av hvordan tiltaket berører eiendommen

Planforslaget åpner for at det kan etableres inngang til underjordisk holdeplass for Bybanen ved Grensegrenden / Gørbitz' gate. Bygget i Gørbitz' gate 5 forutsettes revet og erstattet med inngangsbygg til holdeplassen.

Figur 3-3 Utsnitt fra plankart

Figur 3-4: Utsnitt fra illustrasjonsplan som viser en mulig utvikling i området.

3.3 Beskrivelse av eiendommen

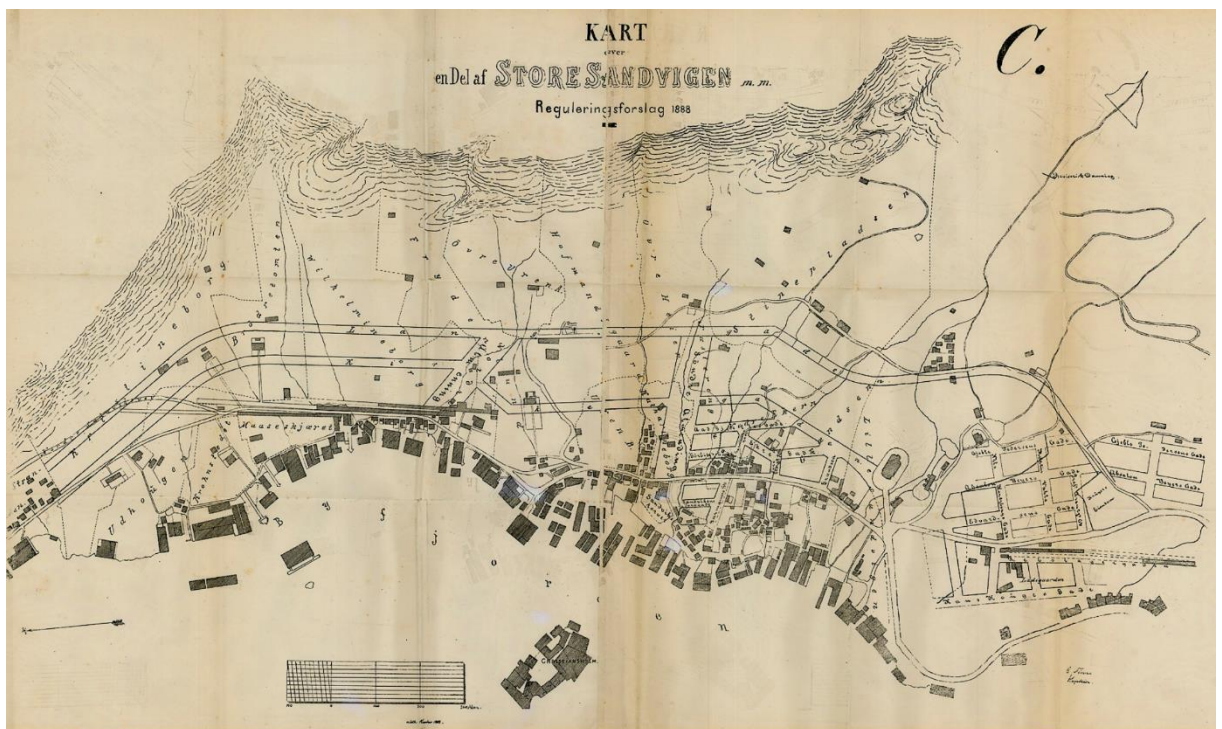
3.3.1 Kulturhistorisk kontekst, bygningshistorikk og endringer

Kulturhistorisk kontekst

Fra ca. 1660 til 1850 var Ytre Sandviken og Sandviken i privat eie, og lå utrørt frem til Bergen kommune kjøpte eiendommen i 1876. Sandviken lå fram til 1877 utenfor bygrensen. Byens felles takmark ble etter hvert utparsellert og dyrket opp av private eiere. Den gårdstrukturen som man finner rester etter i dag oppstod samtidig, også etter at den tidlige urbane bebyggelse hadde begynt å vokse fram.

I årene 1870 - 1910 fant det sted en utbygging av Sandviken til boligområde. Bergen var inne i en periode med sterk økonomisk vekst, samt en stor økning av folketallet pga. tilflytting og fødselsoverskudd. I disse årene ble det utarbeidet to samlede planer for utbygging av Sandviken. Den første fra 1888 var lagt opp etter et «strengt» gatenett og forutsatte intensiv utbygging av leiegårder i mur. Reguleringsplanen fra 1888 ligger til grunn for dagens gatenett mellom Nye Sandviksvei og Ladegårdsgaten, samt Ekregaten (tidligere skrevet Ekregaten), Ekrebakken (tidligere Ekrebakken), Aad Gjelles gate og Søndre Almenning.

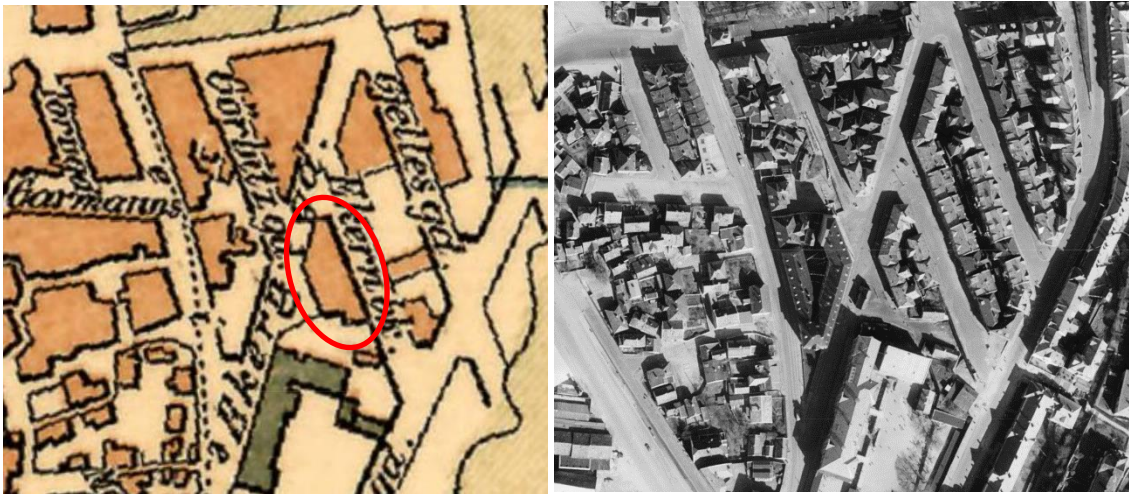
På grunn av nedgangstider ble kun et par leiegårder ført opp etter denne planen.

Figur 3-5 Kart over «Del af Store Sandviken». Reguleringsforslag fra 1888. Kilde: BFK 1888, sak 43, Bergen Byarkiv.

I begynnelsen av 1900-tallet gav Bergen Kommune tillatelse til to private boligbyggingsprosjekter hvor det ble oppført arbeiderboliger i Ekregaten og Aad Gjelles gate. Begge ble gjennomført før den nye reguleringsplanen av 1911 for Sandviken ble gjort gjeldende. Sandviken lå den gang ennå utenfor murtvanggrensen, og det ble tillatt å oppføre to-etasjes trehus. I de to prosjektene inngikk kvartalet Gørbitz' gate 5, Gørbitz' gate 7 samt Ekregaten 7

og 9, som alle er sammenbygd i en rekke, og Ekrebakken 12 og 14. Kvartalet var ferdig utbygd i 1907 (jf. kart figur 3).

Figur 3-6 til venstre: Utsnitt av kart fra 1907 som viser kvartalsutbyggingen langs Ekregaten og Gørbitz' gate. Sandviken skole er vist i grønn farge. Til høyre: Samme utsnitt fra 1951. Kilde begge: 1881 Kart.

Figur 3-7 Utsnitt av foto som viser deler av Sandviken med Sandviken skole. Gørbitz' gate 5 til venstre for skolen (rød sirkel). Kilde: marcus UiB. Widerøesamlingen. Widerøes Flyveselskap AS mellom 1935-1939.

I 1911 ble det utarbeidet en ny plan for Indre Sandviken, basert på hagebyinspirerte byplanidealer. Planen ble lagt til grunn for den videre boligutbyggingen av Sandviken i vårt århundre, og er definerende for området karakter rundt bygningen Gørbitz' gate 5 i dag. Med planen fikk kommunen etter 1911 direkte og indirekte stor innflytelse på utbyggingsmønsteret for nye boligprosjekter i perioden fra 1910 til 1940 da store deler av Sandviken ble bygget ut, med lave murgårder med forhager og bakhager. Byggeselskapenes utbygginger førte til at de siste attraktive boligtomtene i sentrumsnære områder ble bebygget. Eksempler på slike deler av Sandviken er: «A/S Typografenes Byggeselskap» i Persenbakken påbegynt i 1911,

Rothaugenkomplekset fra 1914 som var det første boligkomplekset i ren kommunal regi i Bergen, og Nyhavn som var et kommunalt støttet selvbyggerprosjekt påbegynt i 1922.

Figur 3-8 Kartet fra 1957 viser trebebyggelsen i kvartalet Gørbitz' gate/Ekrebakken (gule hus), som inngikk i de første private boligprosjektene rundt 1900, før murtvangen ble gjeldende. De oransje bygningene er oppført av mur i tråd med reguleringsplanen fra 1911. Kilde: Bergenskart.no.

Bygningshistorie, arkitektur og stilart

Gørbitz' gate 5 er oppført en gang mellom 1900 og 1905 i stilarten «Historismen» med krysspostvinduer, valmet tak tekket med skiferstein (lappskifer), liggende trekledning med en brystning av stående panel adskilt med et uttrukket, markert vannbord. Langs takgesimsen er det et gesimsbånd med dekorelementer i form av profilerte knekter. Bygningen er oppført i to etasjer med høy kjeller og loft. Sokkel/kjelleretasjen følger terrenget og er høyere ut mot gaten. Grunnmuren var opprinnelig pusset og malt. Hovedinngangen var trolig inn fra Gørbitz' gate via kjelleren som i dag. Bildet i figur 6 viser at vinduene i kjelleren er kommet til senere og at dørplasseringen er endret fra byggeår. Vinduene er plassert i en rekke symmetrisk ovenfor hverandre.

3.3.2 Dagens situasjon og bruk

Ved befaring består eiendommen av hovedhus med et tilbygg mot øst. Bygningen er sammenbygd mot nord, og danner del av en sammenhengende kvartalsbebyggelse av trehus oppført samtidig. Bygningen er oppgradert i senere tid, men opprinnelig form og fasadeuttrykk er bevart. Kun ett originalt vindu og en dør, samt deler av panelet ut mot bakgården er bevart. Ellers er bygningen totalrenovert med nytt ytterpanel, ny takteking, nye vinduer og dører, nye takrenner/nedløp samt nytt pipe beslag. Vindusåpningene og munkepussen er også tilført etter byggeår, og før 1968. Det har opprinnelig trolig vært slett puss på grunnmurene.

Dagens funksjon/bruk: Bygget fungerer som bolig som leies ut til hybler.

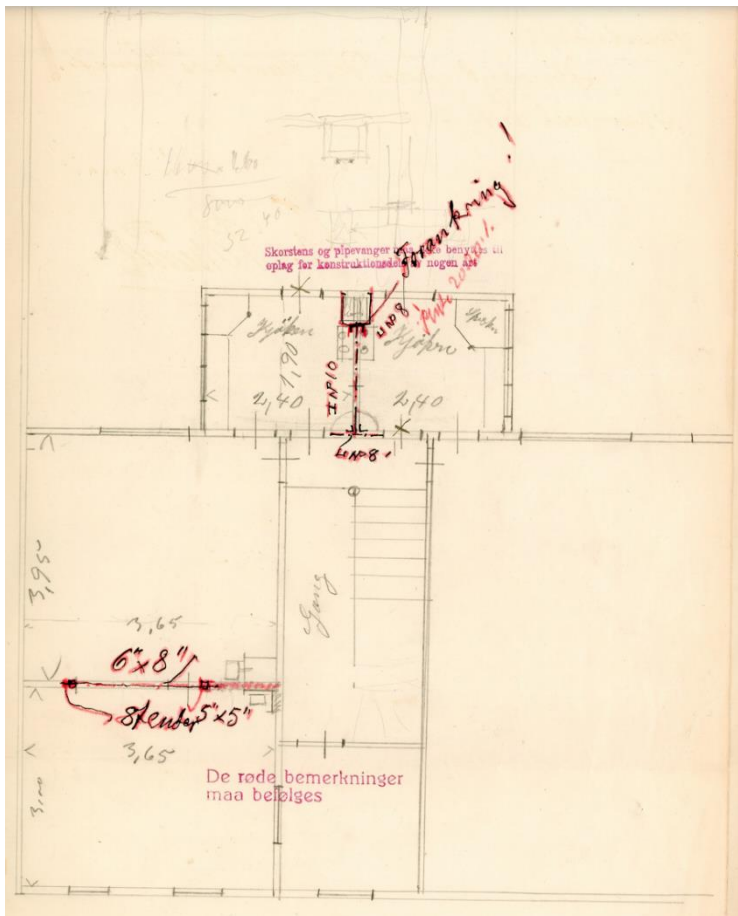
Figur 3-9 Utsnitt av bilde fra Ekregaten der Gørbitz' gate 5 skimtes mellom tidligere Sandviken skole til høyre, og det tidligere bolighuset i Grensegrenden 2 som ble revet ca 1970. Bildet er tatt mellom 1906-1910. Fotograf ukjent. Kilde: Marcus, UiB.

3.3.3 Endringer

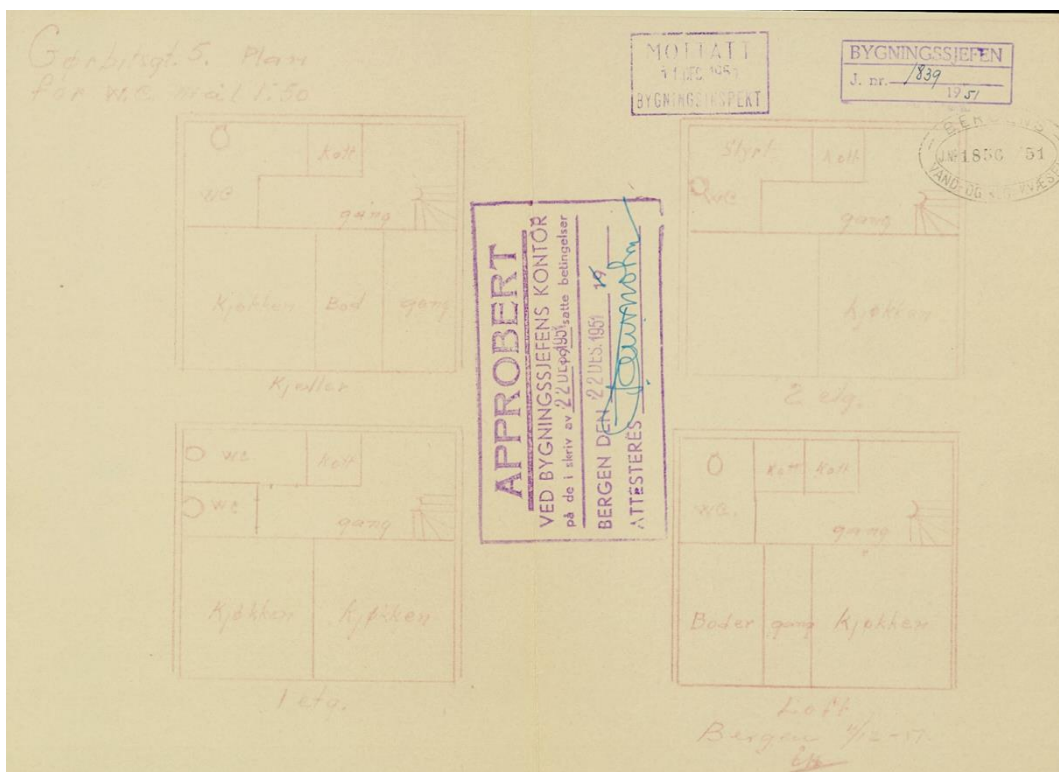
Omsøkte endringer av bygningen:

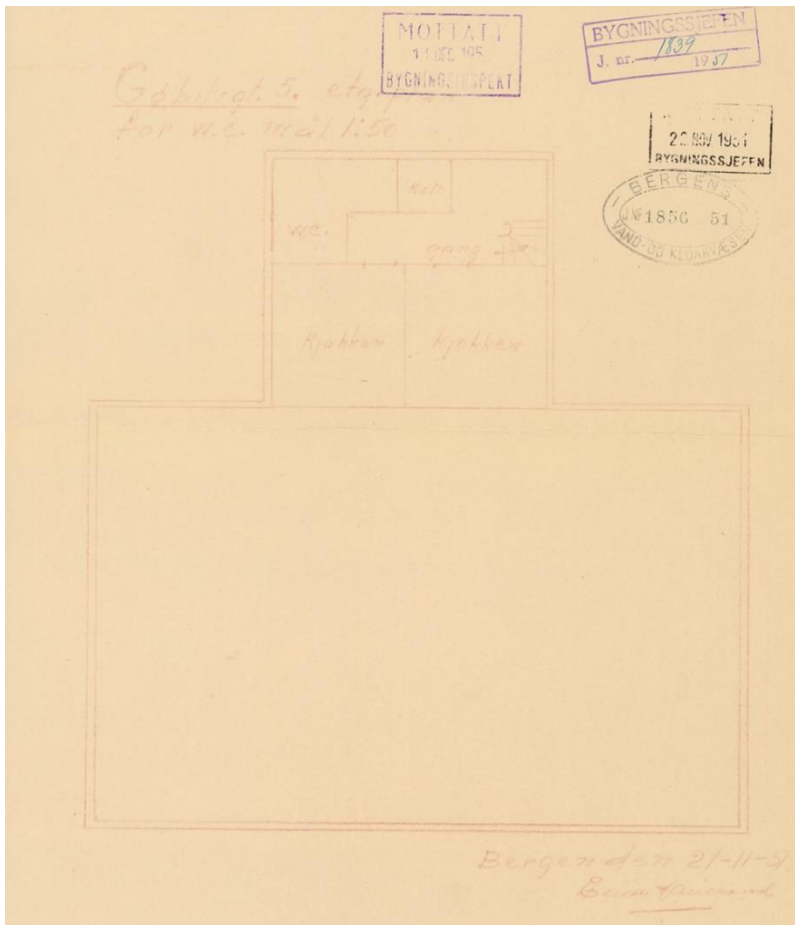
- 1919: Noen mindre innvendige ombygginger av skillevegger mellom kjøkken og værelser omsøkes og godkjennes.
- 1951: Godkjent søknad om installasjon av fem klosetter og ett bad i henhold til tegning. Ferdigattest fra 1953.
- 1968: Godkjent søknad om utskifting av vinduer. Søknad om alternativ A begrunnet i praktiske årsaker. Godkjenning september 1968 av alternativ C som var i samsvar med vedtak av 28/8 1968 i Tilsynsrådet for byens utseende.

3.3.4 Tegninger

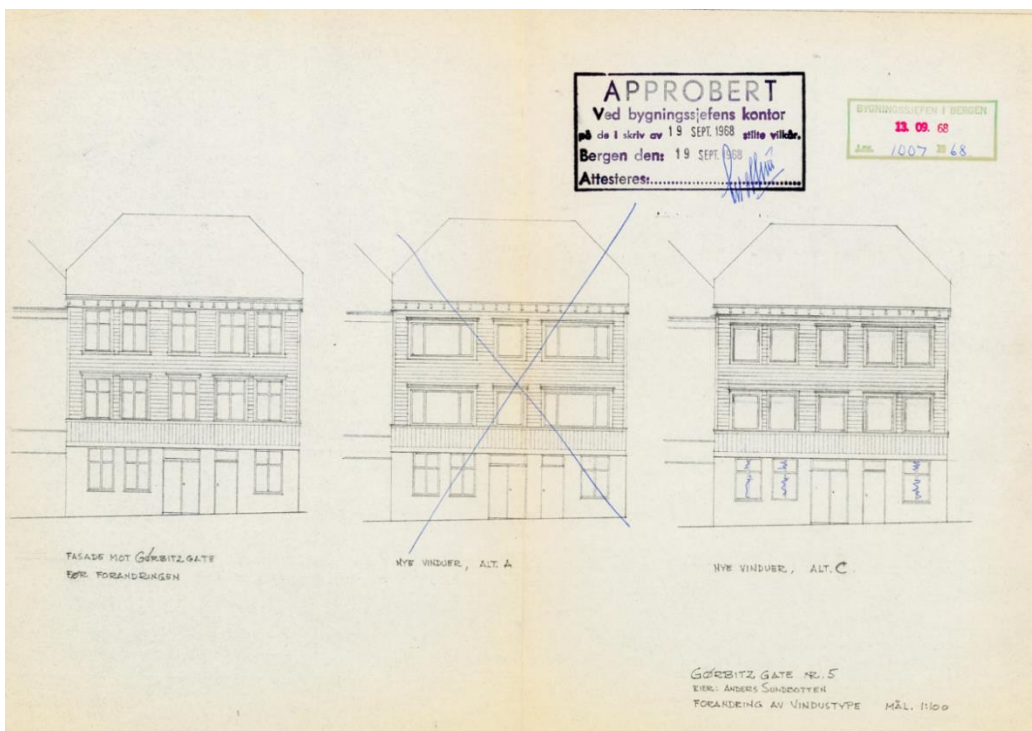

Figur 3-10: innvendige ombygginger i kjøkken og værelser, 1919.

Figur 3-11: Byggemelding for fem nye klosetter og ett bad, 1951.

Figur 3-12: Byggemelding for vindusutskifting, 1968. Alternativ C ble godkjent.

3.3.5 Beskrivelse bygningselementer og tilstand

Grunnmur/ fundamenter: Grunnmur oppført som antatt glattpusset teglsteinsmur. Noe varierende høyde på grunnmuren på ulike sider av bygget, pga. terrengforskjell. I dag er det benyttet Munkepuss på mur mot vest og sør. Trolig er denne fra ombyggingen etter 1968. Vekslende skvett puss og slett puss mot bakgård.

På utbygget mot øst er det støpt en grunnmurskant på utsiden av den originale muren og det er lagt på et ekstra metallbeslag på toppen av denne muren.

Tilstand: Antatt god tilstand. Noe grønske/mosevekst på murvegger mot øst.

Bærekonstruksjoner: Bærende vegger av antatt reisverk og bjelkelag av tre.

Tilstand: Ikke inspisert.

Yttervegg: Utvendig er bygningen kledd med nyere liggende trepanel, faspanel med not og fjær med profil. Hjørnekasser av glatte bord. Alt av originalt panel, vindusomramming, vindusbrett og vindusknekter er erstattet med nytt på hoveddelen av huset. Hovedfasaden mot vest er tilbakeført med fasadeuttrykk i tråd med opprinnelig uttrykk. Noe originalt panel er bevart på baksiden (utbygget), her er også hjørnebord med profil bevart.

Tilstand: God teknisk tilstand. Noe svertesopp på ytterpanalet på baksiden (øst).

Dører og vinduer: Opprinnelig hadde bygget krysspostvinduer med sidehengslede rammer og fire fag. Originale vinduer ble i sin helhet fjernet etter 1968, og erstattet med «Husmorvindu» uten inndeling. Byggesakstegningen fra 1968 viser at det da var en tofløyet dør samt en enkelt dør i hovedfasaden mot vest, begge med overlysvindu. Det ble i stedet satt inn to nyere dører og overlysvinduene ble tettet igjen. Det antas at det er disse dørene som står i dag. Kun en original kjellerdør ut mot bakgården er bevart.

Fasadene er i løpet av de senere år tilbakeført med vinduer som er mer lik det opprinnelige preget med en variant av krysspostvinduer der nedre del utgjør en ramme med vippevindu, mens øvre del er en fast ramme med midtsprosse. Det er samme type vinduer i sokkeletasjen som i resten av byggets hovedfasade. Mot bakgård er det en blanding av samme type vinduer som i hovedfasaden, og i tillegg til vindu med to og seks felt. I bakbygningen er vindusplassering trolig endret/ enkelte vindusåpninger fjernet.

Takvinduer både mot vest (2 stk.) og øst og sør uten sprosser.

Tilstand: God teknisk tilstand.

Særegne bygningsmessige detaljer: Originale profilerte dekorlister over vinduspostene på hovedfasaden er bevart. Usikkert om noe kan være kopier av originale detaljer. Gesimsbånd med originale profilerte knekter. Steinheller på terreng i bakgård. En mur oppført av naturstein tar opp terreng øst for huset. Flaggstang er sentralt plassert på hovedfasaden mot vest.

Tilstand: God teknisk tilstand.

Takform og takteking: Valmtak tekket med relativt ny sort glasert takstein. Bakbygningen har også valmtak og samme type takstein som hovedbygget. Nyere takrenner og nedløp til jord/drens i sort plast.

Den originale dråpeformete skifertaksteinen ligger lagret i bakgården.

Tilstand: Tilsynelatende god tilstand.

Piper, heiser og kraner: Bygget har to pipestokker med nyere sorte pipehatter og beslag.

Tilstand: Tilsynelatende god tilstand. Kun visuell inspeksjon fra bakkeplan.

3.3.6 Foto dagens situasjon

Figur 3-13: Miljøsammenheng med Grensegrenden (til høyre). Foto: Asplan Viak.

Figur 3-14: Miljøsammenheng. Bygningen er sammenbygget med nabobygg mot nord i en kvartalsstruktur. Foto: Asplan Viak.

Figur 3-15: Skråfoto sett mot øst. Kilde: Kart 1881.no

Figur 3-16: Utsnitt fasade mot vest med diverse detaljer i panel og dekor. Foto: Asplan Viak.

Figur 3-17: Fasade mot øst. Foto: Asplan Viak.

Figur 3-18: Bygningen sett fra vest. Foto: Asplan Viak.

Figur 3-19: Detalj vindu og dør i kjeller mot Gørbitz' gate. Foto: Asplan Viak.

Figur 3-20: Nordveggen av bygningen er sammenbygget med nabobygget mot nord til venstre. Tak, renner og nedløp samt piper til høyre. Foto: Asplan Viak.

Figur 3-21: Bygningen sett fra sør med tilbygget til høyre. Foto: Asplan Viak.

Figur 3-22: Bakgård. Originalt vindu og dør mot steinlagt bakgård til venstre. Original dør mot bakgård og ett bevart vindu til høyre (detalj). Foto: Asplan Viak.

3.4 Kilder

Bergen byleksikon

Marcus, spesialsamlingene ved Universitetsbiblioteket i Bergen.

Bergen kommune, Bergenskart.

Bergen kommune, Byggesaksarkivet.

Byantikvaren i Bergen: Kulturminnegrunnlag for kommunedelplan Sandviken og Fjellsiden Nord, 1999.

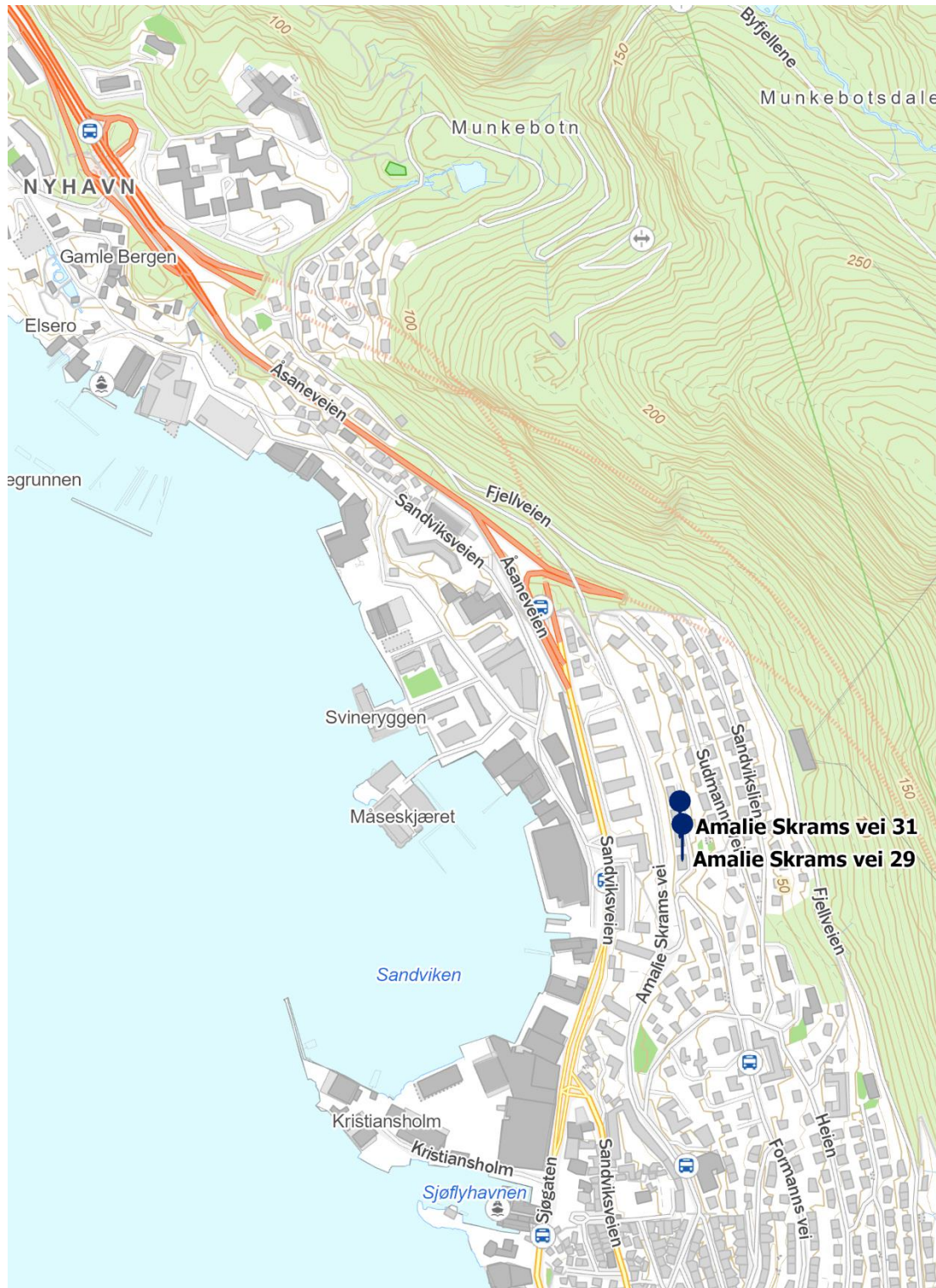
Byantikvaren i Bergen: Kulturmiljøplan for Bergen 2021-2025 «Identitet med særpreg».

Riksantikvaren, Askeladden.

Riksantikvaren, NB! Registeret.

4 Amalie Skrams vei 29 og 31

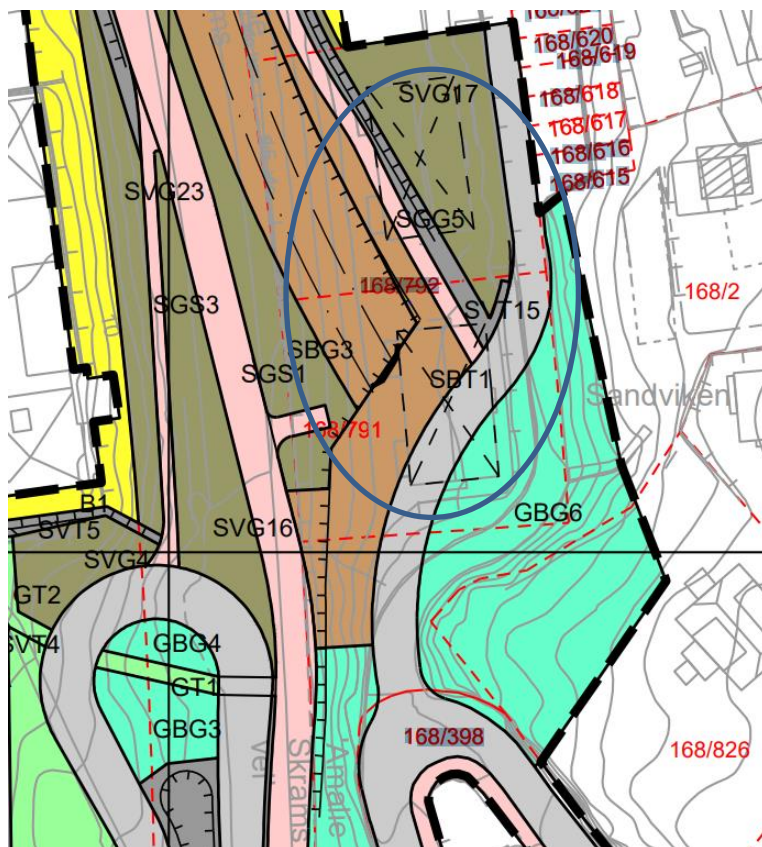
I det følgende gis en beskrivelse av dagens situasjon basert på tilgjengelig informasjon og utvendig befaring gjennomført 14.03.2022.

Figur 4-1: Oversiktskart med eiendommene markert.

4.1 Bygningsinformasjon og vernestatus

Fylke	Vestland	
Kommune	Bergen	
Adresse	Amalie Skrams vei 29 og 31	
Gnr./bnr.	#29: 168/791 #31: 168/792	
Bygningsnr	#29: 139331001 #31: 139331028	
Byggeår	1953	
SEFRAK-ID	Ingen	
Askeladden-ID	Ingen	
Riksantikvarens NB-register	Nei	
Vernestatus	Inngår i hensynssone H570_2 Sandviken Øvre og H570_7 Historisk sentrum, i KPA2018. Inngår i området T2 i Byantikvarens «Tillegg til kulturminnegrunnlag» delrapport 2.	
Planstatus	KPA: Hensynssone bevaring kulturmiljø H570_2 Sandviken øvre og H570_7 Historisk sentrum. Reguleringsplan: «Bergenhuis. Wilhelmineborg og tilliggende eiendommer». 25.10.1952. PlanID: 10690000	

Figur 4-3 Utsnitt fra plankart

Figur 4-4: Utsnitt fra illustrasjonsplan. Byggene som forutsettes revet er markert med sort linje, eiendomsgrænse med rød linje.

4.3 Beskrivelse av eiendommen

4.3.1 *Kulturhistorisk kontekst, bygningshistorikk og bygningsbeskrivelse*

Kulturhistorisk kontekst: Vertikal- og horisontaldelt firemannsboliger som del av Wilhelmineborg Borettslag. Byggene er to av til sammen fem tilsvarende bygninger som ligger på rekke langs østsiden av Amalie Skrams vei. Området ble ervervet av Bergen kommune i 1912 for å legges ut til villabebyggelse. Etter Bergensbrannen i 1916 ble området i 1916-18 bebygd med 30 brakker med 229 leiligheter for husløse. Den siste brakken ble revet så sent som i 1960.

Alder, arkitektur og stilart: Amalie Skrams vei 29 og 31 ble oppført i 1953 av Bergens Bolig- og byggelag etter tegninger av arkitekt MNAL Per Hauge. Arkitekturen er preget av tidstypisk og nøktern etterkrigsmodernisme med knapp detaljering.

Bygningstype, konstruksjon og detaljer: Byggene er oppført i to etasjer og ligger i skrånende terreng med delvis nedgravd kjelleretasje. Felles inngang og trapperom på byggenes østfasader. Hvert bygg inneholder fire treroms leiligheter på ca. 65 m² BRA. Loft og kjeller rommet opprinnelig tørkeloft, boder, vaskekjeller mm. Kjelleretasjen er innredet med sokkelleiligheter i nyere tid.

Byggene er oppført på slemmet grunnmur av betong. Bærende vegger i 1. og 2. etg. er oppført i 3" reisverk av tre med liggende, skråskåret trepanel, opprinnelig isolert med glassvatt og innvendig kledd med plater. Saltaket er tekket med rød, enkelfalset teglstein. Hvert bygg har to pipestokker.

Opprinnelig hadde byggene to-rams, sidehengslede vinduer med en sprosse i hver ramme, samt en mindre balkonger i tre på fasaden mot vest.

4.3.2 *Dagens situasjon: Endringer, bruk og tilstand*

Bygningsmessige endringer: Balkongene utvidet omkring 1986. Vinduene er skiftet med todelte, ett-rams vippevinduer med isolerglass festet med glasslister i tre og metall. Ytterdører også skiftet, mens original kledning og takteking er bevart. Nyere takvinduer. Ytterveggene er etterisolert ved innblåsing av mineralull. Takrenner og nedløp i malt metall.

Stilart i dag: Med unntak av utvidete balkonger, nyere vinduer og inngangsdører, har byggene bevart sitt opprinnelig preg.

Dagens funksjon/bruk: Byggene er i bruk som firemannsboliger.

Tilstand: Byggene er alminnelig godt vedlikeholdt.

4.3.3 Foto dagens situasjon

Figur 4-5: Husrekken i med de fem firemannsboligene i Amalie Skrams vei 29 – 37 sett mot sør. Foto: Asplan Viak.

Figur 4-6: Amalie Skrams vei nr. 29 sett mot nord. Nr. 31 sees som neste bygg i rekken. Foto: Asplan Viak.

Figur 4-7: Nr. 31 (til venstre) og 29 (til høyre) sett mot sør øst fra Amalie Skrams vei. Foto: Asplan

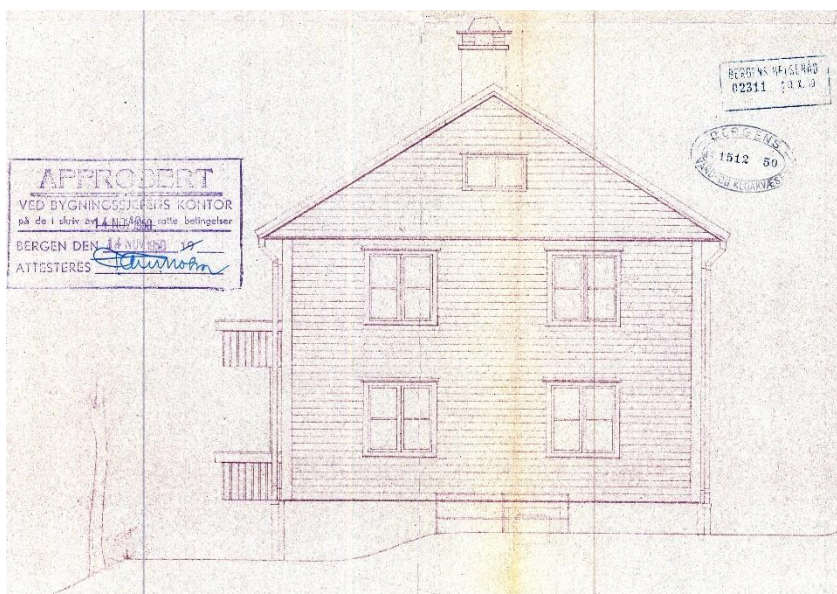

Figur 4-8: Fasade øst, Amalie Skrams vei nr. 29. Foto: Asplan Viak.

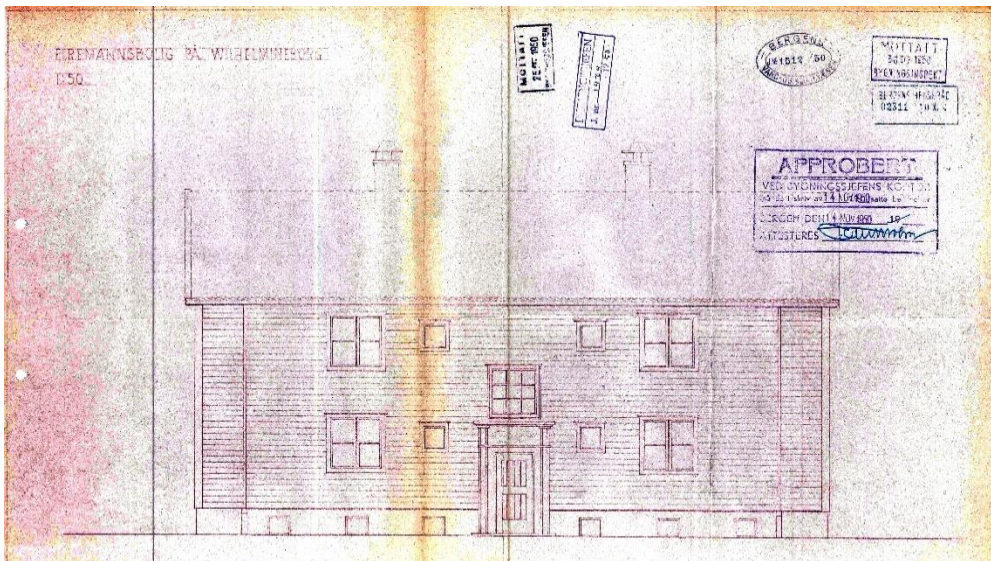
4.3.4 Tegninger

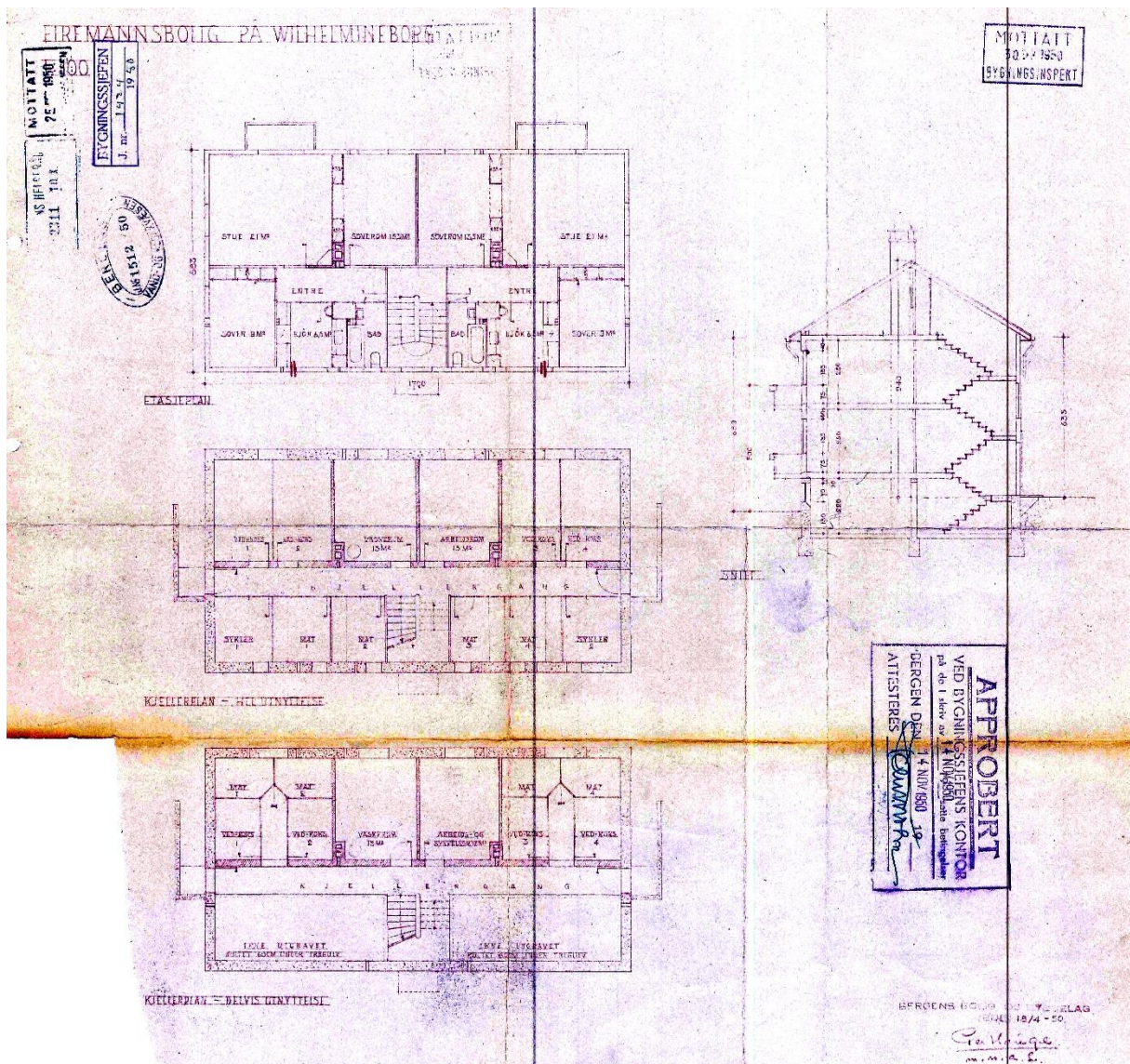
Figur 4-9: Byggemeldingstegning datert 18.04.1950: Fasade vest.

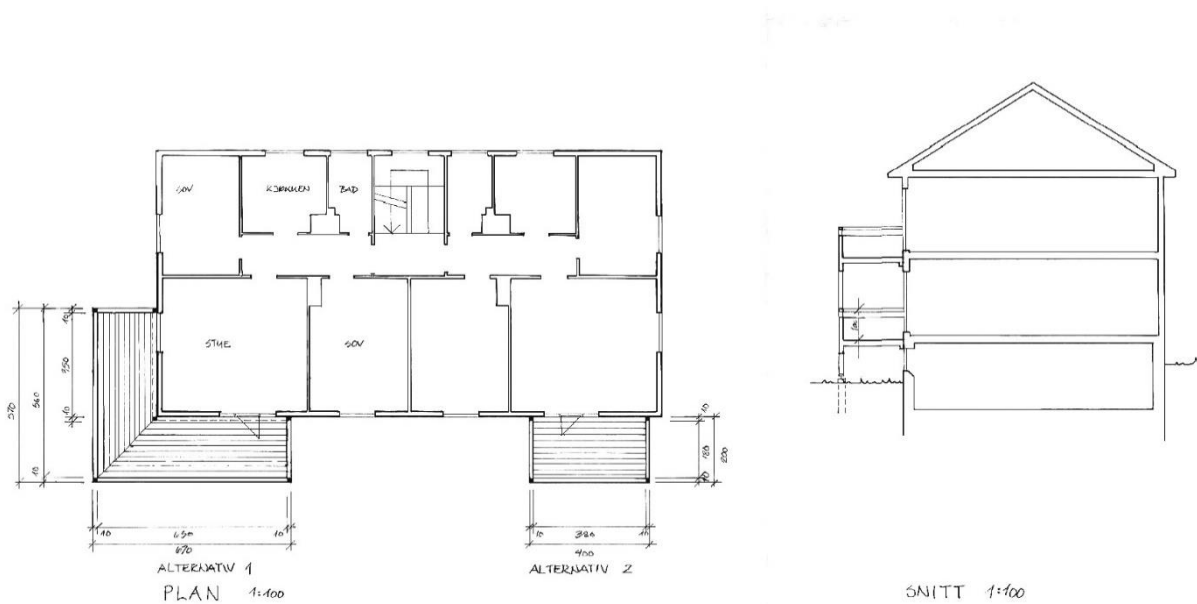
Figur 4-10: Byggemeldingstegning datert 18.04.1950: Gavlfasade.

Figur 4-11: Byggemeldingstegning datert 18.04.1950: Fasade øst.

Figur 4-12: Byggemeldingstegning datert 18.04.1950: Snitt og planer.

Figur 4-13: Figur 10: Plan og snitt. Tegning fra byggemelding for utvidelse av balkonger (Arkon AS 02.05.1986). Alternativ 2 ble valgt som løsning.

Figur 4-14: Figur 11: Fasade vest og sør. Tegning fra byggemelding for utvidelse av balkonger (Arkon AS 02.05.1986).

4.4 Kilder

- Kilde: Bergen kommune, byggesaksarkivet.
- [Bergen byleksikon](#)
- [By og bolig – et tilbakeblikk, Bergens- og omegn boligbyggelag 50 år](#)

5 Amalie Skrams vei 60, 62 og 64

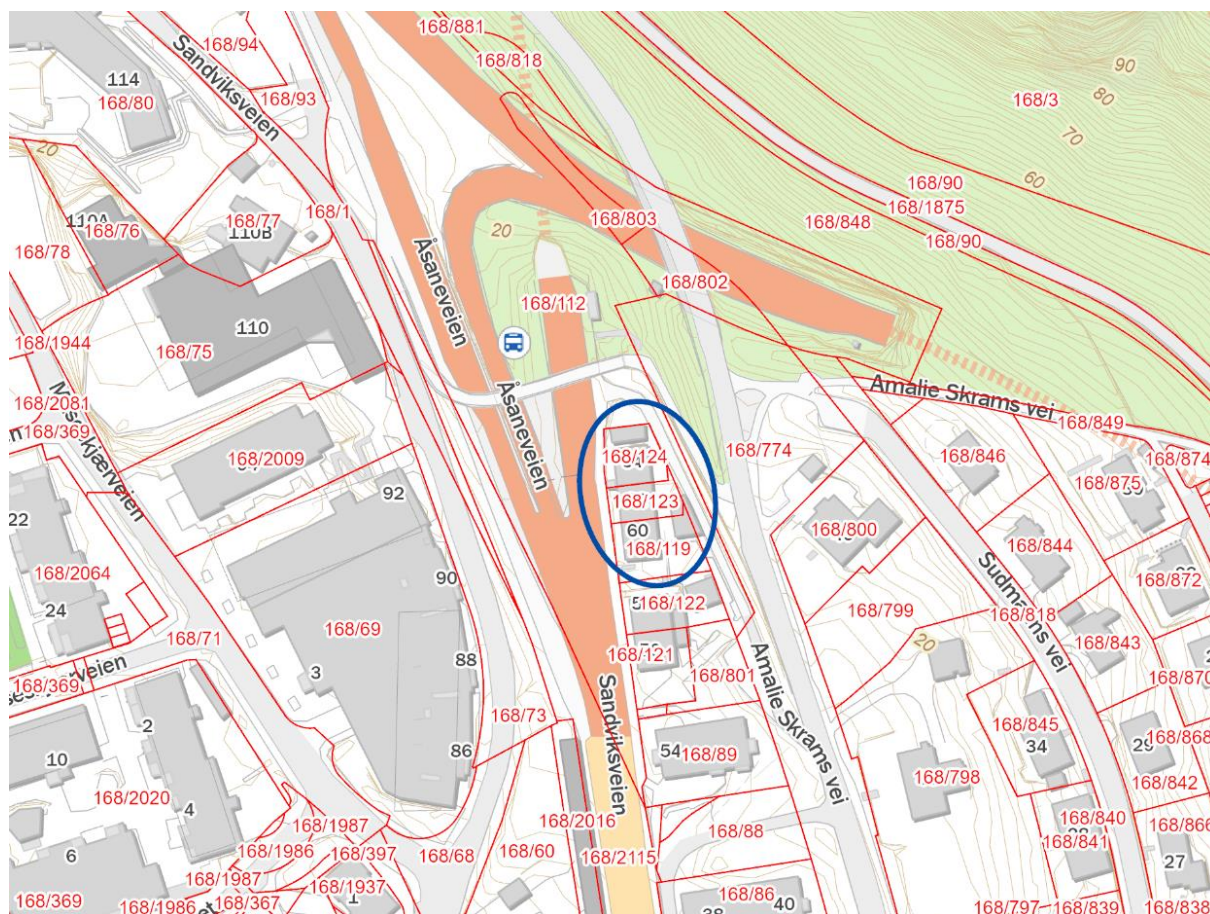
I det følgende gis en beskrivelse av dagens situasjon basert på tilgjengelig informasjon og utvendig befarings gjennomført 14.03.2022.

Figur 5-1: Oversiktskart med eiendommene markert.

5.1 Bygningsinformasjon og vernestatus

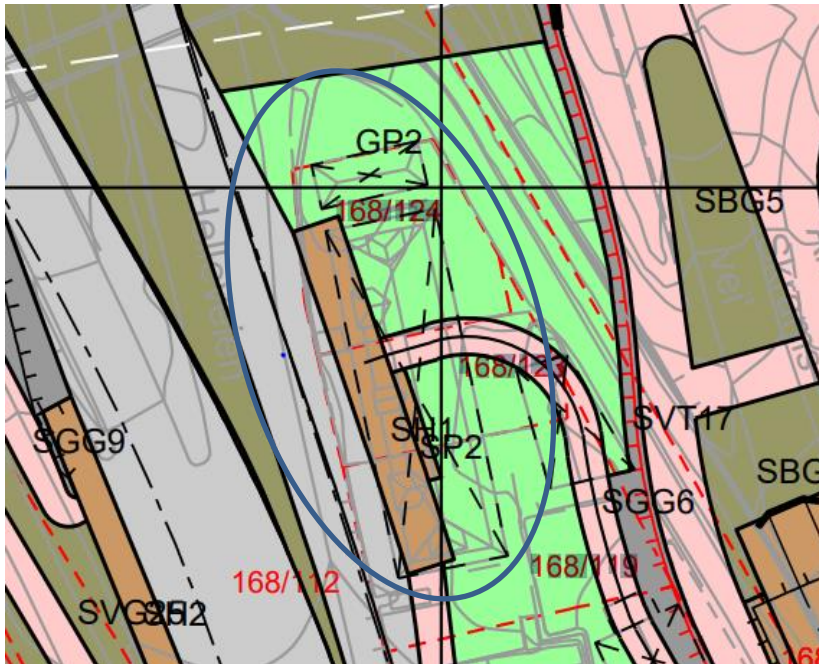
Fylke	Vestland	
Kommune	Bergen	
Adresse	Amalie Skrams vei 60/62/64	
Gnr/bnr	#60: 168/119 #62: 168/123 #64: 168/124	
Bygningsnr	#60: 139324676 #62: 139324706 #64: 139324714	
Byggeår	1933	
SEFRAK-ID	Ingen	
Askeladden-ID	Ingen	
Riksantikvarens NB-register	Nei	
Vernestatus	Omtalt i Byantikvarens «Tillegg til kulturminne- grunnlag» delrapport 2.	
Planstatus	KPA2018 Angitt hensyn Kulturmiljø H570_3. Planid: 65270000	

Figur 5-2: Eiendomskart. Amalie Skrams vei 60,62 og 94 markert med blå sirkel.

5.2 Beskrivelse av hvordan tiltaket berører eiendommen

Bebyggelsen i Amalie Skrams vei 60,62 og 64 forutsettes revet i planforslaget da bebyggelsen kommer i konflikt med anleggsgjennomføring. I og rundt dette området planlegges det for bybanelinje og hovedsykkelrute, men også omfattende omlegging av vegsystemet. Planforslaget legger til rette for at bebyggelsen erstattes av park når Bybanen er ferdigstilt.

Figur 5-3 Utsnitt fra plankart

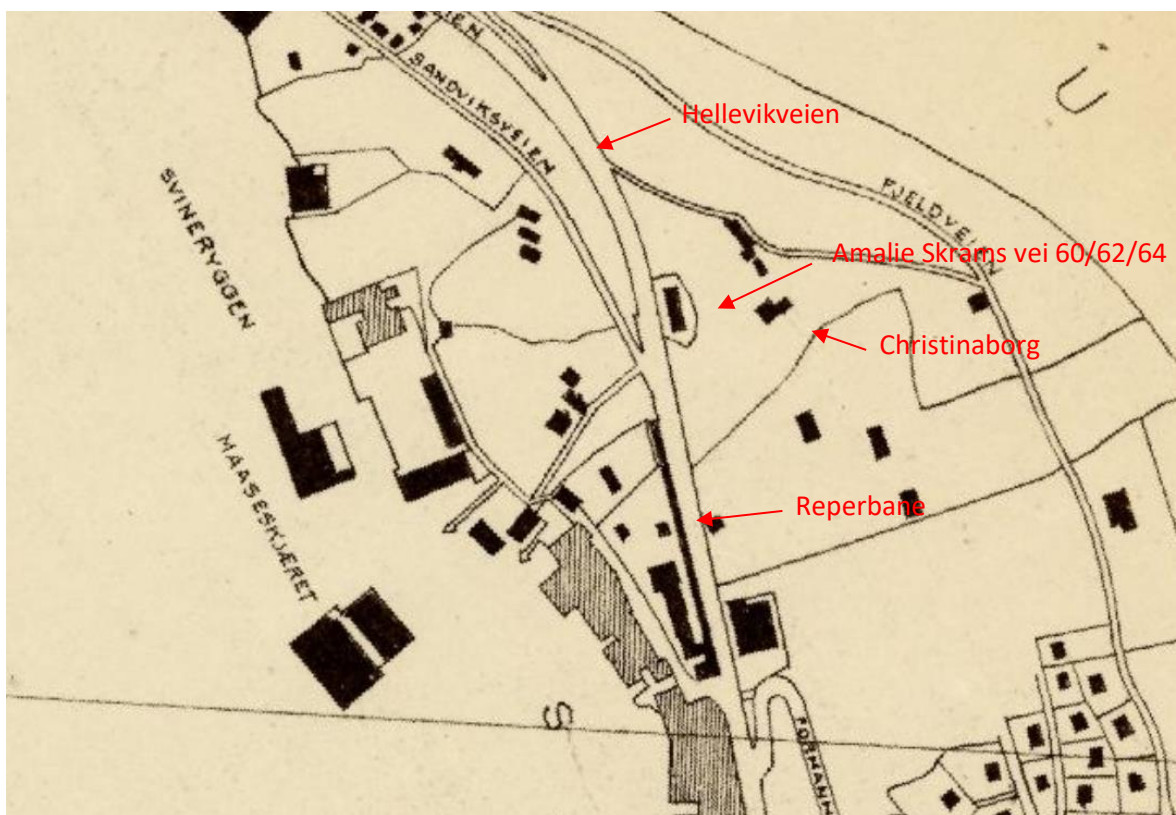
Figur 5-4: Utsnitt av illustrasjonsplan. Eiendommene som forutsettes revet er markert med sort, stiplet linje innenfor rød markering av eiendomsgrænse.

5.3 Beskrivelse av eiendommen

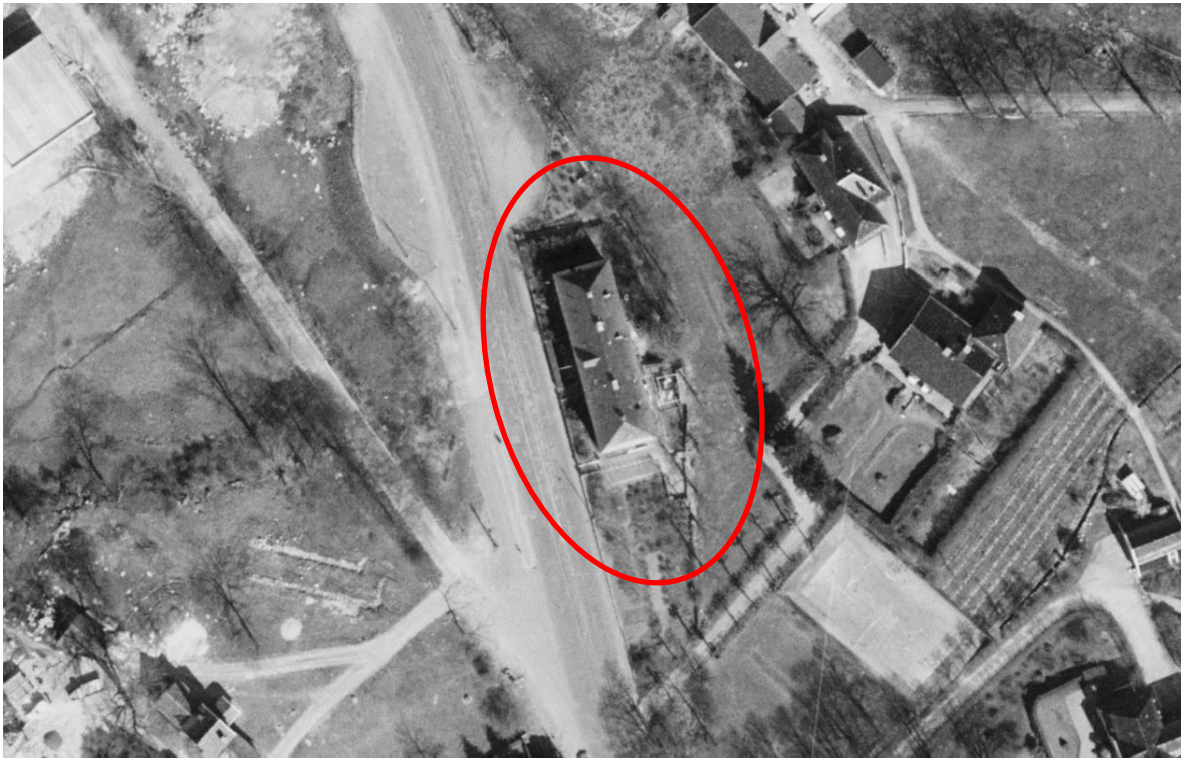
5.3.1 Kulturhistorisk kontekst, bygningshistorikk og bygningsbeskrivelse

Kulturhistorisk kontekst: Amalie Skrams vei 60, 62 og 64 ble opprinnelig oppført omkring 1933 som tre murhus i rekke, hver med to leiligheter, langs det som den gang het Helleveien. Eiendommen ligger i nordenden av den tidligere *Ludebanen*, Sandvikens eldste reperbane, og tett ved lyststedet «Christineborg». Reperbanen ble eksproprietert av kommunen 1904.

Første, sørlige parsell av Amalie Skrams vei ble anlagt omkring første verdenskrig. Langs denne ble det oppført hovedsakelig eneboliger i tre utover på 1920-tallet. Veien ble forlenget videre nordover først på 1950-tallet, og den aktuelle eiendommen byttet adresse fra Hellevikveien til Amalie Skrams vei.

Figur 5-5: Kart fra 1934 viser bygget inntegnet. Kilde: Bergenskart.no

Figur 5-6: Flyfoto fra 1951. Det tidligere lyststedet Christinaborg sees tydelig til høyre med hageanlegg og allé ned til Hellevikveien (nå Sandviksveien). Amalie Skrams vei 60, 62 og 64 er markert med sirkel. Kilde: Norgebilder.no.

Alder, arkitektur og stilart: Amalie Skrams vei 60, 62 og 64 ble tegnet av arkitekt Henrik Halding fra Bergen. Byggetillatelse ble gitt i 1933, og bygget vises på kart fra 1934. Bygget er tegnet i tidstypisk 1920-talls klassisisme med symmetriske fasader og helvalmet tak med svai.

Bygget er oppført i to etasjer med loft og full kjeller. Opprinnelig hadde de tre seksjonene en leilighet i 1. og en leilighet i 2. etasje med felles inngang, samt felles kjeller med verksted (hobbyrom), rullebod, vaskehus (vaskerom), to matboder og to brenselboder, samt loft med et stort tørkeloft og to klesboder (en til hver leilighet).

Bygningstype, konstruksjon og detaljer: Bygget er oppført i pusset tegl (engelsk hulmur) over en kjelleretasje av betong. Skilleveggene mellom leilighetene består av 25 cm tykk mur. Bjelkebærende skillevegger er oppført av 3" stående plank, øvrige skillevegger av 2" stående plank.

Taket er tekket med rektangulær skifer. Bygget har i alt tre pipestokker, en for hver seksjon. Gesimsen er murt med en enkel, trukket profil mot vegg. Teglfasadene er pusset og har enkel imitasjon av steinkvader både på hver side av inngangsdørene og dørene ut til de små balkongene i 2. etasje. Inngangsdørene på byggets østfasade har betongtrapper med skiferheller og enkelt rekkverk i smijern. Det er nedgravd trapp til kjelleren i hver gavl.

Opprinnelige vinduer var to-rams krysspøst med to ruter med sprosse i hver av de nedre rammene. Ytterdørene var fyllingsdører med horisontale sprosser i øvre del. Balkongdørene hadde vindu inndelt i fire ruter.

5.3.2 *Dagens situasjon: Endringer, bruk og tilstand*

Bygningsmessige endringer: Allerede rett etter at bygget sto ferdig i 1933/34, ble kjelleretasjen tatt ulovlig i bruk som beboelsesrom i to av seksjonene. Eierne søkte om tillatelse og begrunnet dette med store barnefamilier. Søknadene ble avslått med begrunnelse av at kjelleren ikke var tilfredsstillende isolert mot grunnen.

I 1934 fikk nr. 62 tillatelse til å innrede et rom på loftet, samt sette opp en mindre ark. I 1961 ble det gitt tillatelse til også å bygge et toalett på dette loftet.

I 1977 ble det gitt tillatelse til utskifting av de originale vindene med nye vippe-vinduer uten sprosser og inndeling i fag. Det er sannsynlig at dagens vinduer er fra denne utskiftingen.

Nr. 64 fikk tillatelse til bruksendring av kjelleretasje til separat bolig i 2003. Samme år ble det også gitt tillatelse til oppføring av en felles, frittliggende bod rett nord for bygget.

Alle seksjonene søkte om et større takopplett og loftsleiligheter i 2002. Søknaden ble avslått av estetiske grunner. Nr. 60 og nr. 64 har hver sin mindre ark med tilhørende takterrasse av nyere dato på taket mot Sandviksveien og på gavlfasadene. Når disse ble oppført framgår ikke av bygningsarkivet, men flyfoto fra 2005 viser at ark og takterrasse på gavlen mot nord er ferdig oppført, mens tilsvarende på gavlen mot sør er under bygging. Arken på gavlen mot nord er tekket med svart takshingel, de øvrige med gjenbruk av original skifer. Alle seksjonene har montert et varierende antall takvinduer.

Grad av autentisitet/stilart i dag: Vindusutskiftingen i 1977 har redusert byggets arkitektoniske kvaliteter. Kun takform, takteking og enkelte detaljer som steinkvader på hver side av inngangsdørene, og vannbord under vinduene av skifer er bevart. Alle balkong- og inngangsdører er skiftet med ulike dørtyper av varierende alder og kvalitet. Kjellernedgangene er overdekket med enkle pulttak av plastplater. Mot Sandviksveien er det oppført et tett plankegjærde foran nr. 62 og 64.

Dagens funksjon/bruk: Bygget benyttes til boligformål.

Tilstand: Ytre vedlikehold varierer fra seksjon til seksjon. Midtseksjonen, nr. 62, har partier der malingen flasser av. Basert på en enkel, overflatisk vurdering av eksteriøret, virker bygget generelt i god, teknisk stand.

5.3.3 Foto dagens situasjon

Figur 5-7: Amalie Skrams vei 60, 62 og 64 sett mot øst. Kilde: Kart1881.no.

Figur 5-8: Fasade vest mot Sandviksveien. Foto: Asplan Viak.

Figur 5-9: Fasade øst mot Amalie Skrams vei. Foto: Asplan Viak.

Figur 5-10: Fasade sør. Foto: Asplan Viak.

Figur 5-11: T.v.: Inngangsparti nr 60. T.h.: Inngangsparti nr 62. Foto: Asplan Viak.

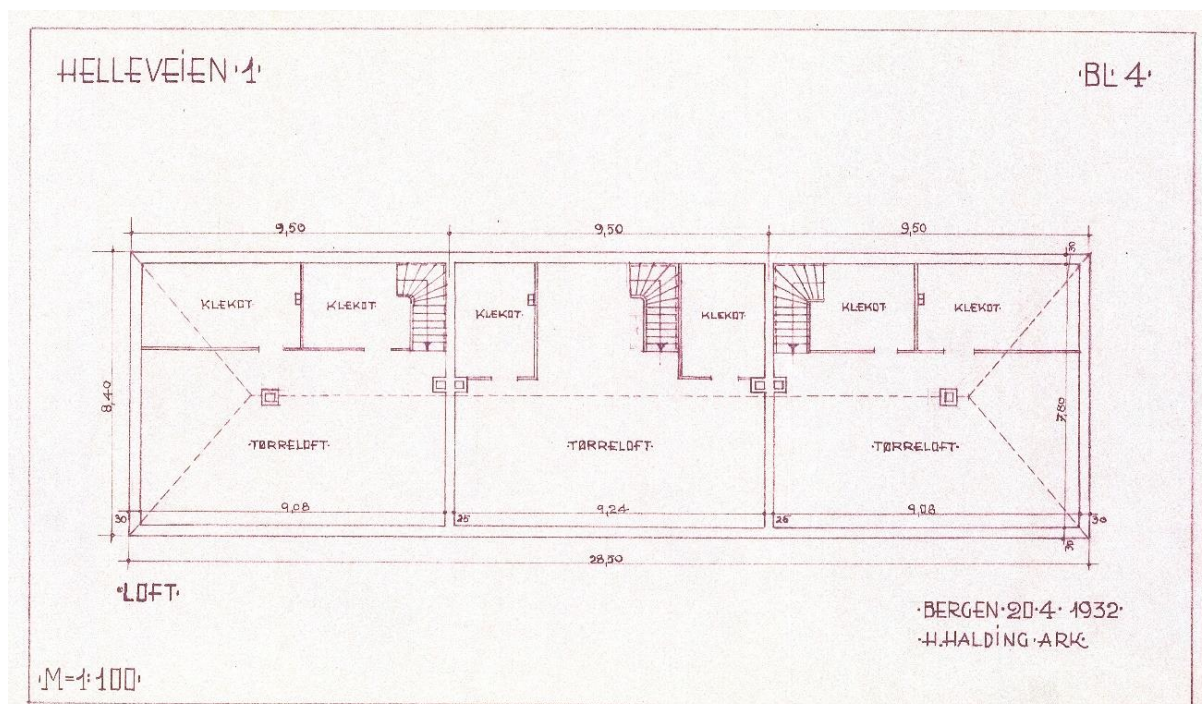
Figur 5-12: Gårdsplass mot Amalie Skrams vei, sett mot sør. Foto: Asplan Viak.

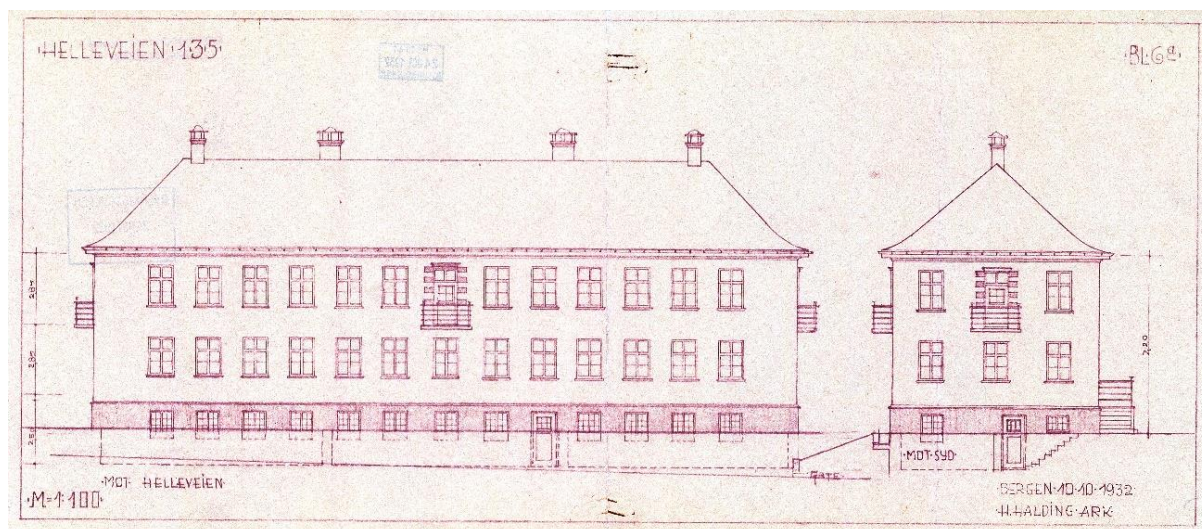
Figur 5-13: Nedgang til kjellerleilighet i nr. 64 på gavlen mot nord. Fellesbygg med boder til høyre. Foto: Asplan Viak.

Figur 5-14: Uteplass mot vest for nr. 64. Foto: Asplan Viak.

Figur 5-17: Plantegning loft. Kilde: Bergen kommune, byggesaksarkivet.

Figur 5-18: Fasade vest og sør. Kilde Bergen kommune, byggesaksarkivet.

Figur 5-19: Fasade øst og snitt. Kilde Bergen kommune, byggesaksarkivet.

5.4 Kilder

- Bergen kommune, Byggesaksarkivet.
- Bergenskart.no
- Byantikvaren i Bergen: Tillegg til kulturminnegrunnlag - Bybanen fra sentrum til Åsane, delrapport 2.

6 Munkebotn 18 og 20

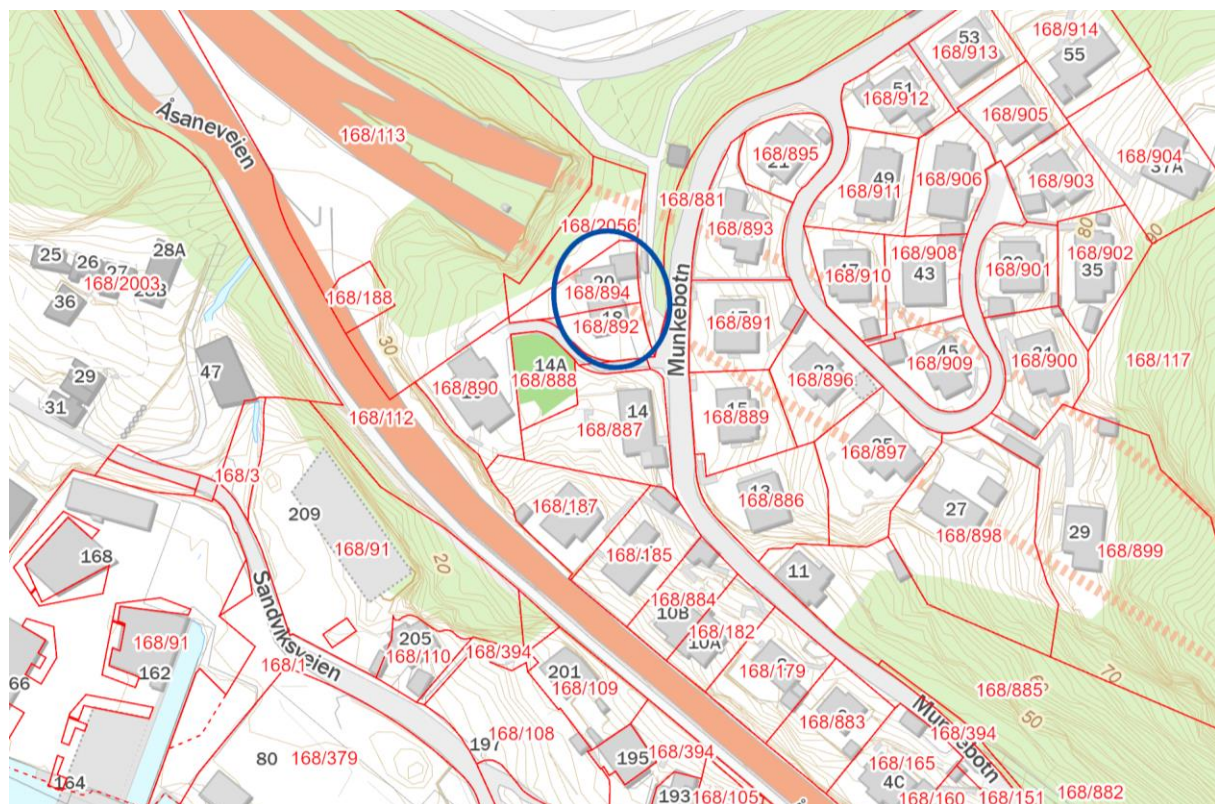
I det følgende gis en beskrivelse av dagens situasjon basert på tilgjengelig informasjon og utvendig befaring gjennomført 14.03.2022.

Figur 6-1: Oversiktskart med eiendommen markert.

6.1 Bygningsinformasjon og vernestatus

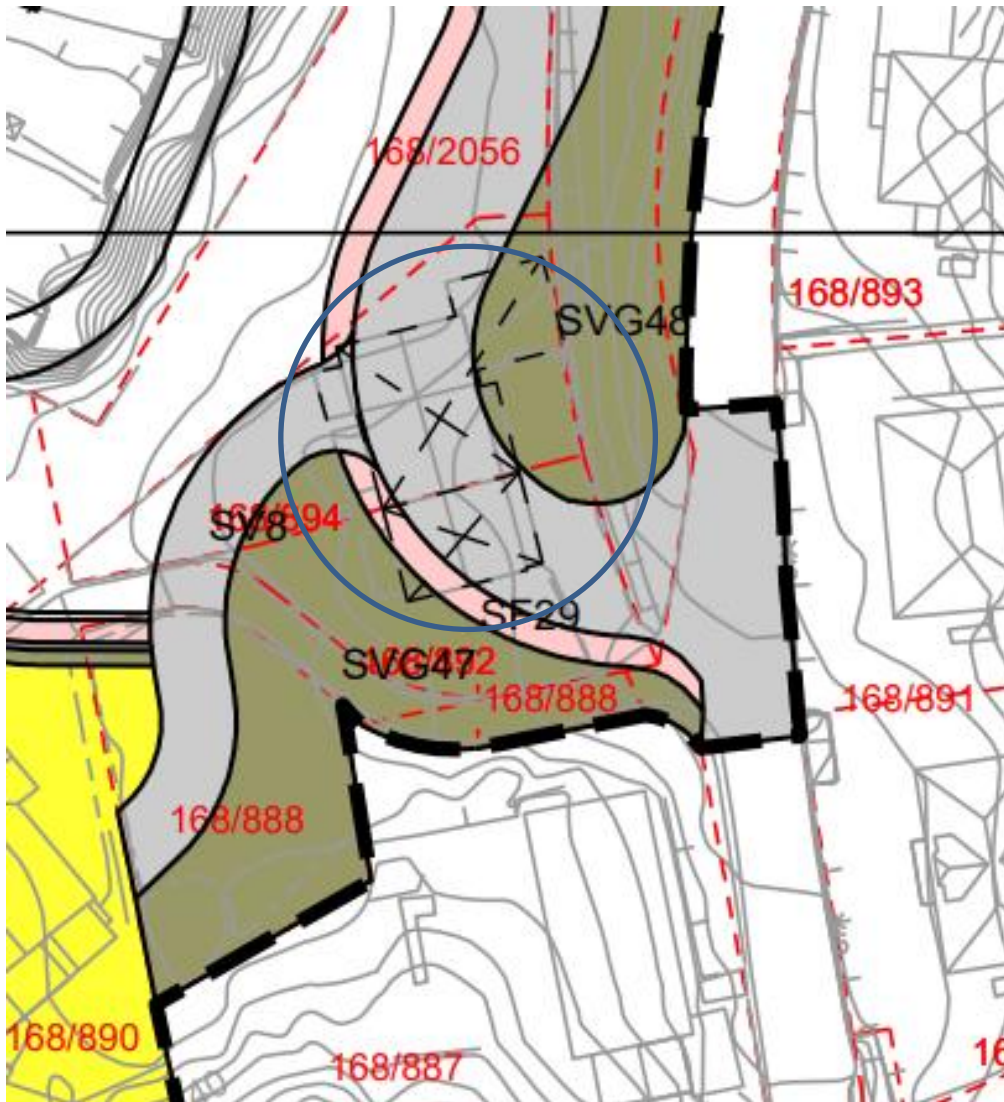
Fylke	Vestland	
Kommune	Bergen	
Adresse	Munkebotn 18 og 20	
Gnr./bnr.	#18: 168/892 #20: 168/894	
Bygningsnr	#18: 139332245 #20: 139332296	
Byggeår	Ca. 1956-1957	
SEFRAK-ID	Ingen	
Askeladden-ID	Ingen	
Riksantikvarens NB-register	Nei	
Vernestatus	Inngår i hensynssone H570_7 i KPA2018. Inngår i området T4 i Byantikvarens «Tillegg til kulturminnegrunnlag» delrapport 2.	
Planstatus	KPA 2018: Avsatt til nåværende sentrumsformål, byfortettingssone, samt faresone ras- og skred H310_1 og H390_2 luftkvalitet- gul sone. Inngår i hensynssone H570_7.	

Figur 6-2: Eiendomskart. Munkebotn 18 og 20 markert med blå sirkel.

6.2 Beskrivelse av hvordan tiltaket berører eiendommen

Munkebotn 18-20 kommer i konflikt med etablering av ny bybanetunnel gjennom Munkebotn, samt ny vegforbindelse fra Sandviksleitet til Munkebotn og forutsettes derfor revet i planforslaget.

Figur 6-3 Utsnitt fra plankart, Munkebotn 18-20.

Figur 6-4: Utsnitt illustrasjonsplan. Bygg som forutsettes revet markert med sort stiplet linje innenfor eiendomsgrense, markert med rødt.

6.3 Beskrivelse av eiendommen

6.3.1 Kulturhistorisk kontekst, bygningsmiljø og bygningsbeskrivelse

Kulturhistorisk kontekst: «Munkebotn» er en vei som frem til 1993 het «Munkebotsveien». Veien går fra Sandviksveien ved Fløyfjellstunnelene til Eidsvågbakken. Fra 1913–83 ble veien omtalt som «Munkebottsveien». Strekingen over Munkebotn avløste i 1870 den gamle «Trondhjemsveien» lenger nord.

Nærområdet består av sykehusanlegget Sandviken sykehus, vassdraget og demningene lenger oppe i fjellsiden, veien som slynger seg opp i dalføret og boligbebyggelsen fra 1930-tallet. Storemøllenvassdraget som renner mellom Rundemannsplatået og ned til der Storemøllen lå i Sandviksbukten, var på Magnus Lagabøtes tid byens grense mot nord. I Byloven fra 1276 er den nevnt som Gunhildarå. I dag er elven demmet opp og lagt i rør og kan sees som en flombekk fra Munkebottsstemmen og ned til sjøen. Vassdraget er imidlertid svært viktig for byens historie, og det grønne draget markerer det tidligere løpet til elven med den tidligere mølledriften som var en viktig næring for byen.

Sandviken sykehus, opprinnelig kalt «Neevengården», stod ferdig i 1891 som landets første kommunale sinnssykehus. Arkitekten var Ole F. Ebell, og sykehuset var bygget etter tidens moderne

prinsipper for drift av psykiatrisk sykehus, med egne bygninger for de ulike behandlingsoppleggene og med nærhet til naturen. Deler av det opprinnelige symmetriske anlegget i mur, med en tilnærmet sveitserstil i det arkitektoniske uttrykket, eksisterer fremdeles. Driftsbygningen som ble bygget like nord for sykehuset eksisterer også.

Reguleringsplan/bebyggelsesplanen for boligområdet («Munkebotn») som vender mot sykehusanlegget, er datert 1935 og signert arkitekt Arent Greve. Husene som i stor grad er firemannsboliger med høy kjelleretasje ble bygget i løpet av årene 1935-39 og viser en typisk enkel funksjonalistisk stil fra 1930- tallet. De fleste husene er i tre (Byantikvaren i Bergen 2018: 16.17).

Munkebotn nr. 18 og 20 ligger like sørvest for dette boligfeltet, og skiller seg ut i utforming og byggemateriale.

Alder, arkitektur og stilart: Munkebotn 18 og 20 ble oppført som tomannsbolig rundt 1956-1957 etter tegninger av arkitekt MNAL Helge Gjøvåg. Tegningene ble godkjent av Byplansjefen i Bergen i 1956.

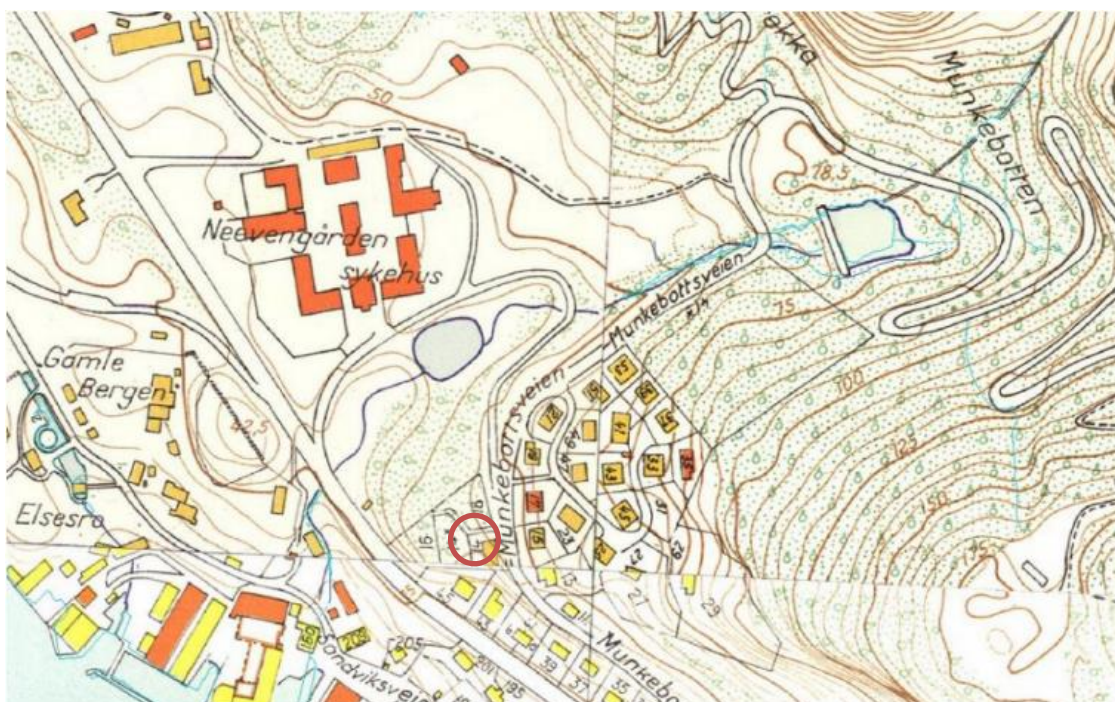
Bygningstype, konstruksjon og detaljer: Bygningen ligger i skrånende terreng, med en flat gårdsplass innfelt i terrenget mot øst. Bygget er en vertikaldelt tomannsbolig i to etasjer med et tilbygd inngangsparti mot nord med stående tømmermannspanel med ekstra brede forbord. Hver boligseksjon er innredet med stue, inngang, trapperom og kjøkken i 1. etg, samt bad/wc, vaskerom og soverom i 2. etg. Tilbygget rommer et lite vindfang, og to mindre boder.

Bygget er oppført på slemmet grunnmur av betong med krypkjeller på berg. Åpningen inn til krypkjelleren mangler dør. Veggene består av klinkerstein slemmet med munkepuss. Trebjelkelag. Saltaket er tekket med rød, enkeltkrum teglstein. Hver seksjon har en pipestokk. I fasaden mot vest er det bygget to plass-støpte betongterrasser på terreng med rekkverk og steintrapper ned til hage. Opprinnelig hadde bygget to- og tre- rams vinduer med en sprosse i hver ramme. Loftsvinduet er originalt. Takrenner og nedløp er i malt galvanisert stål. Gårdsplassen har betongdekke. Det ligger en større, flat steinhelle foran hver av inngangsdørene.

Historiske foto:

Figur 6-5 Kart fra 1907 som viser Munkebotn før boligutbygging langs dagens Munkebotnveien. Munkebotn 18 og 20 ligger i dag innenfor rød sirkel. Kilde: 1881.no

Figur 6-6: Bykartet fra 1957 viser sykehuset, boligområde, Munkebotn vassdraget med demninger, veianlegg og grøntdraget i dalsøkket ned mot Storemøllen i Sandviksbruka. Munkebotn 18 og 20 ligger i dag innenfor rød sirkel. Kilde: Byantikvaren og Bergensk

Figur 6-7 Ø.v.: Flyfoto over Munkebotn fra 1951 som viser sykehuset og boligutbyggingen på midten av 1930-tallet. Munkebotn 18 og 20 er ikke bygd. Ø.h.: Flyfoto av det samme området fra 1970. Munkebotn 18 og 20 (rød sirkel) er oppført. V: Munkebotnområdet slik det fremsto i 2005. Munkebotstunnelen er kommet til. Kilde: 1881.no

Figur 6-8: Flyfoto fra 1960 av eiendommen sett fra vest. Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S. Kilde: Marcus, UiB.

6.3.2 Dagens situasjon: Endringer, bruk og tilstand

Bygningsmessige endringer: Ved befaring besto eiendommen av enebolig, gårdsplass og hage. Tomannsboligen har fått takvinduer i fasaden mot vest. I tillegg er vinduer og dører byttet i senere tid. En garasjeport er original, en er ny. For øvrig er både bygning og garasje lite endret fra byggeår.

Dobbeltgarasjen, tegnet av arkitekt Kåre Frølich og bygget av Kåre Gundersen, ble oppført på slutten av 1950-tallet/starten av 1960-tallet. Ferdigattest forelå i 1961. Bygget er oppført i 15 cm Leca, og slemmet med munkepuss i fasader. Taket er tekket med røde takplater. I sørfasaden er det innfelt to garasjeporter med en innsatte vindusrekke over.

I 1966 ble seksjon i nr. 20 tilbygd med et mindre tilbygg i nordfasaden. Ferdigattest forelå i 1967. Tilbygget er oppført i to etasjer, med en underetasje i isolert betong. Taket er tekket med rød enkeltkrum teglstein. Bygget har pipestokk i mur. Tilbygget er kledd med stående tømmermannspanel, med unntak av mønet som har liggende supanel.

Stilart i dag: Med unntak av tilbygget i nord, nyere vinduer og inngangsdører, har bygget bevart sitt opprinnelig preg fra etterkrigsbebyggelse.

Dagens funksjon/bruk: Bygget er i bruk som tomannsbolig.

Tilstand: Bygget er preget av noe manglende vedlikehold. Fasaden mot vest er preget av grønne og svertesopp. Fasade nord på tilbygget mangler vinduer i kjelleretasjen.

6.3.3 Foto dagens situasjon

Figur 6-9: Fotografi fasade vest. Foto: Asplan Viak.

Figur 6-10: Fotografi fasade sør. Foto: Asplan Viak.

Figur 6-11: Fotografi av dobbeltgarasjen.

Figur 6-12 Fotografi av inngangspartiet, fasade øst. Foto: Asplan Viak.

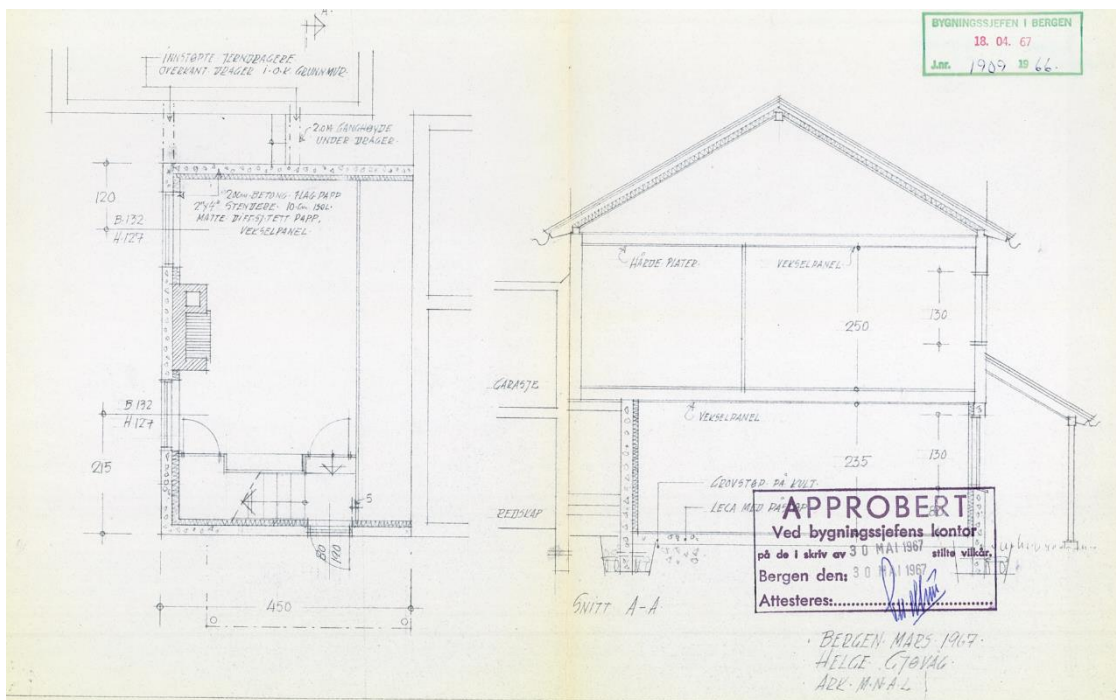

Figur 6-13 T.v. Fotografi av dobbeltgarasjen, med sokkel. Tilbygg i nordfasaden i bakkant. T.h.: Fotografi av bygningsdetaljer, terrasse med steintrapp til hage, og døråpning til krypkjeller. Fasade sør. Foto: Asplan Viak.

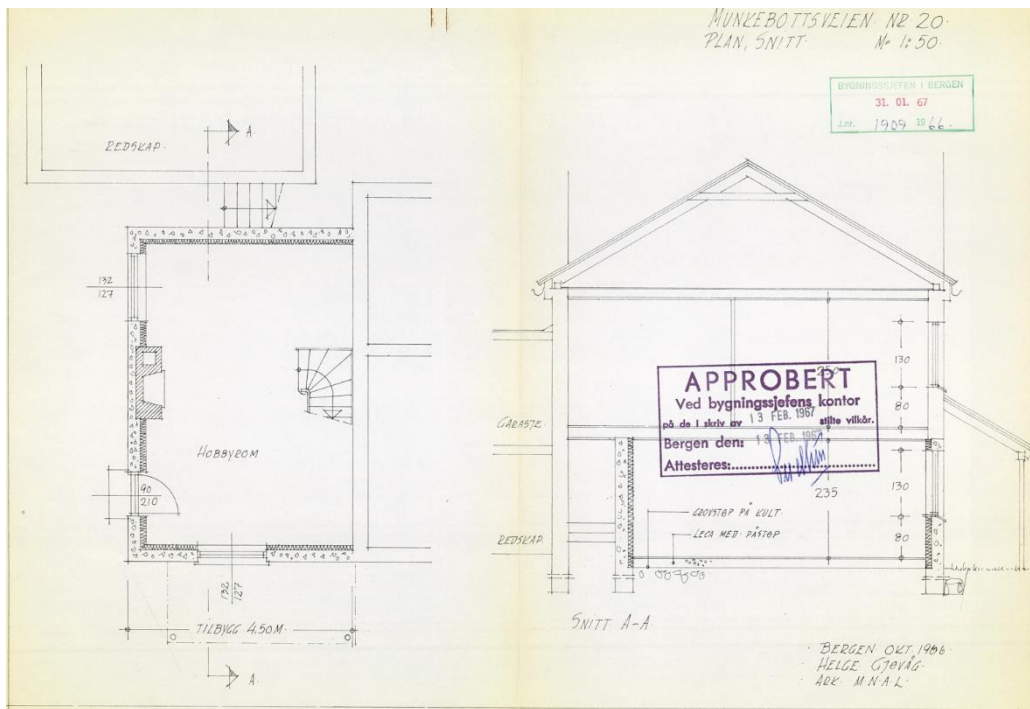

Figur 6-14 T.v.: Fotografi av tilbyggets nordfasade. T.h.: Fotografi av trapp fra dobbeltgarasje og ned i hage (ved tilbygg). Foto: Asplan Viak.

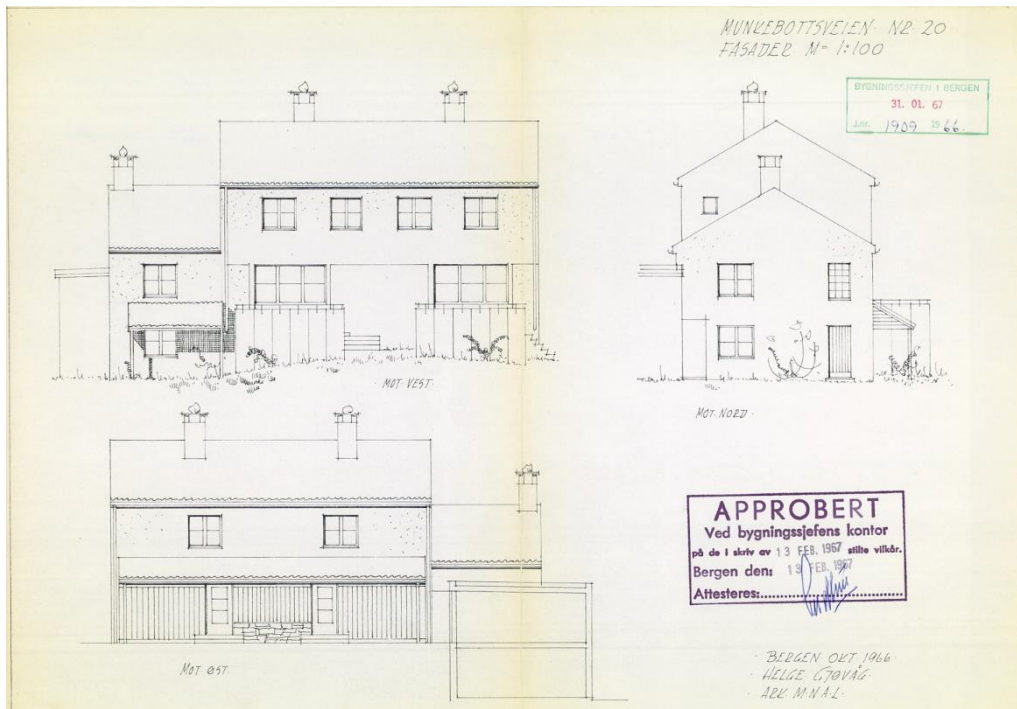
6.3.4 Tegninger

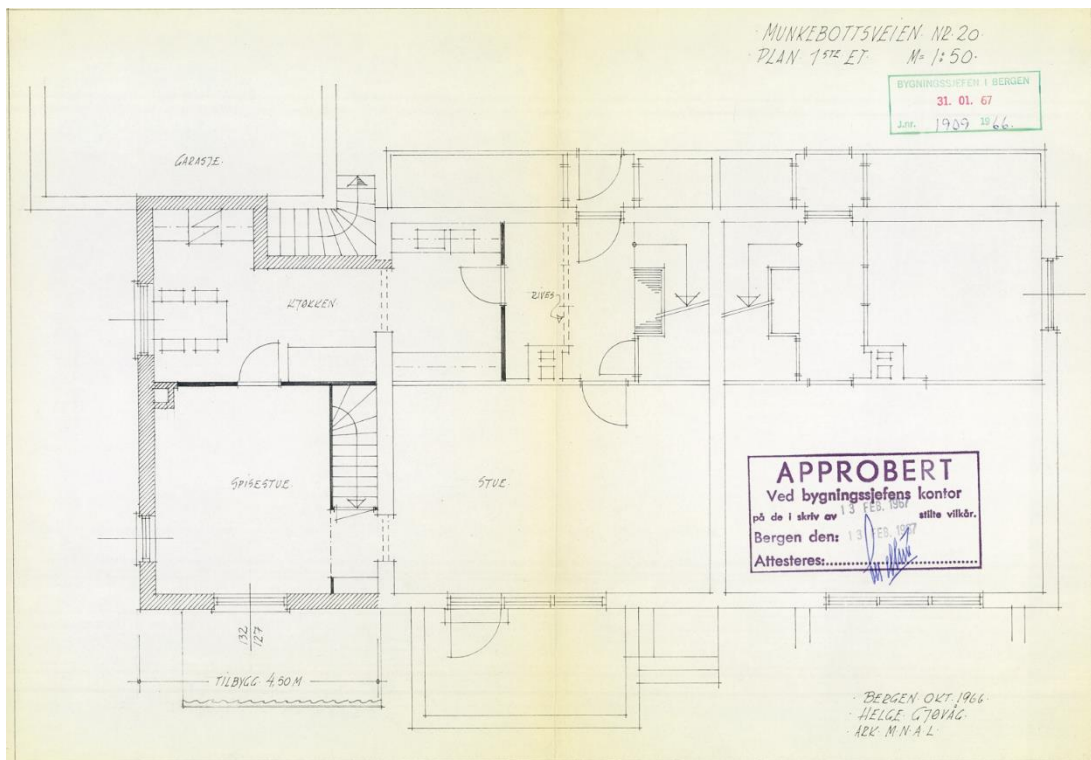
Figur 6-15 Plan- og snitt fra 1967. Plantegningen viser tilbyggets 1. etg.

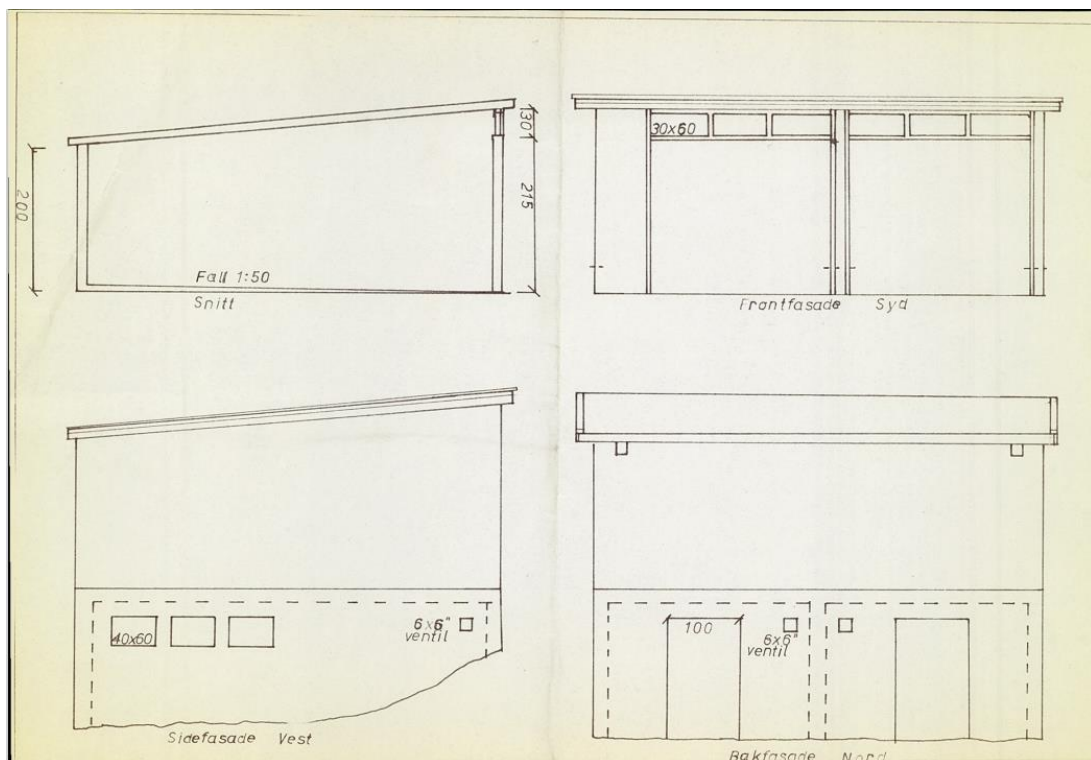
Figur 6-16 Plan- og snitt fra 1966. Plantegningen viser tilbyggets kjelleretasje.

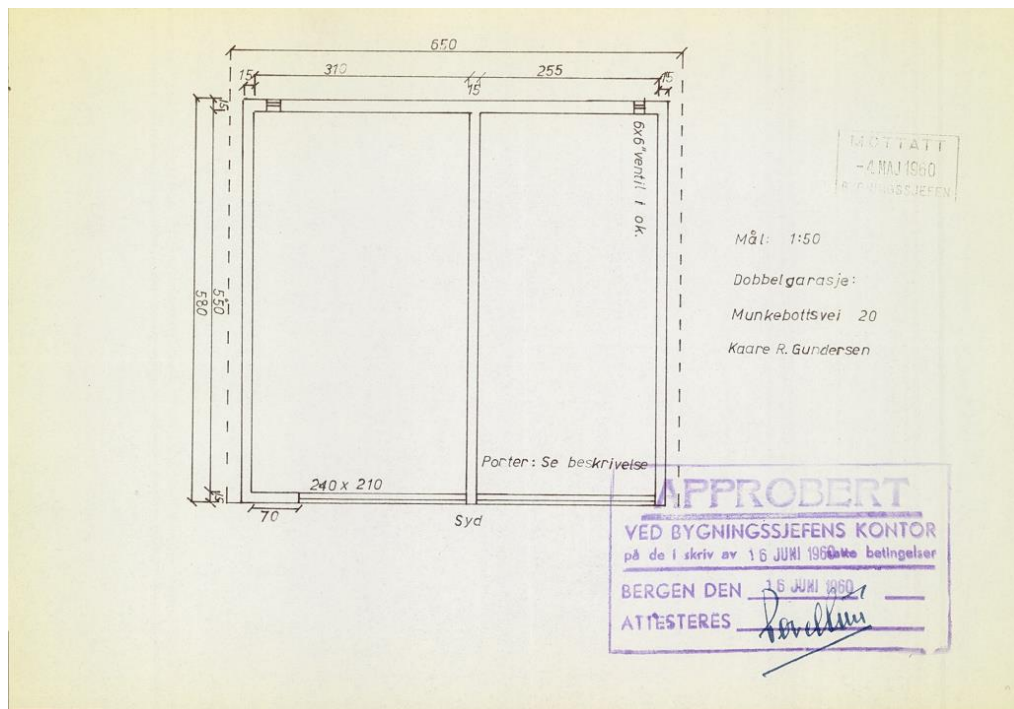
Figur 6-17 Fasadetegninger fra 1967. Fassade øst, vest og nord.

Figur 6-18 Planløsning av tilbygg og hovedhusets 1. etg. fra 1966.

Figur 6-19 Fasade- og snitt av dobbeltgarasje.

Figur 6-20 Planløsning av dobbeltgarasjens 1. etg.

6.4 Kilder

- Bergen kommune, Byggesaksarkivet.
- [Bergen byleksikon](#)
- Byantikvaren i Bergen, TILLEGG TIL Kulturminnegrunnlag Bybanen fra sentrum til Åsane Delrapport 2 2018: 16.17): [Bergen kommune - Tilleggsrapporter til kulturminnegrunnlag: Bybanen fra sentrum til Åsane](#)

7 Søndre Øyjorden 42

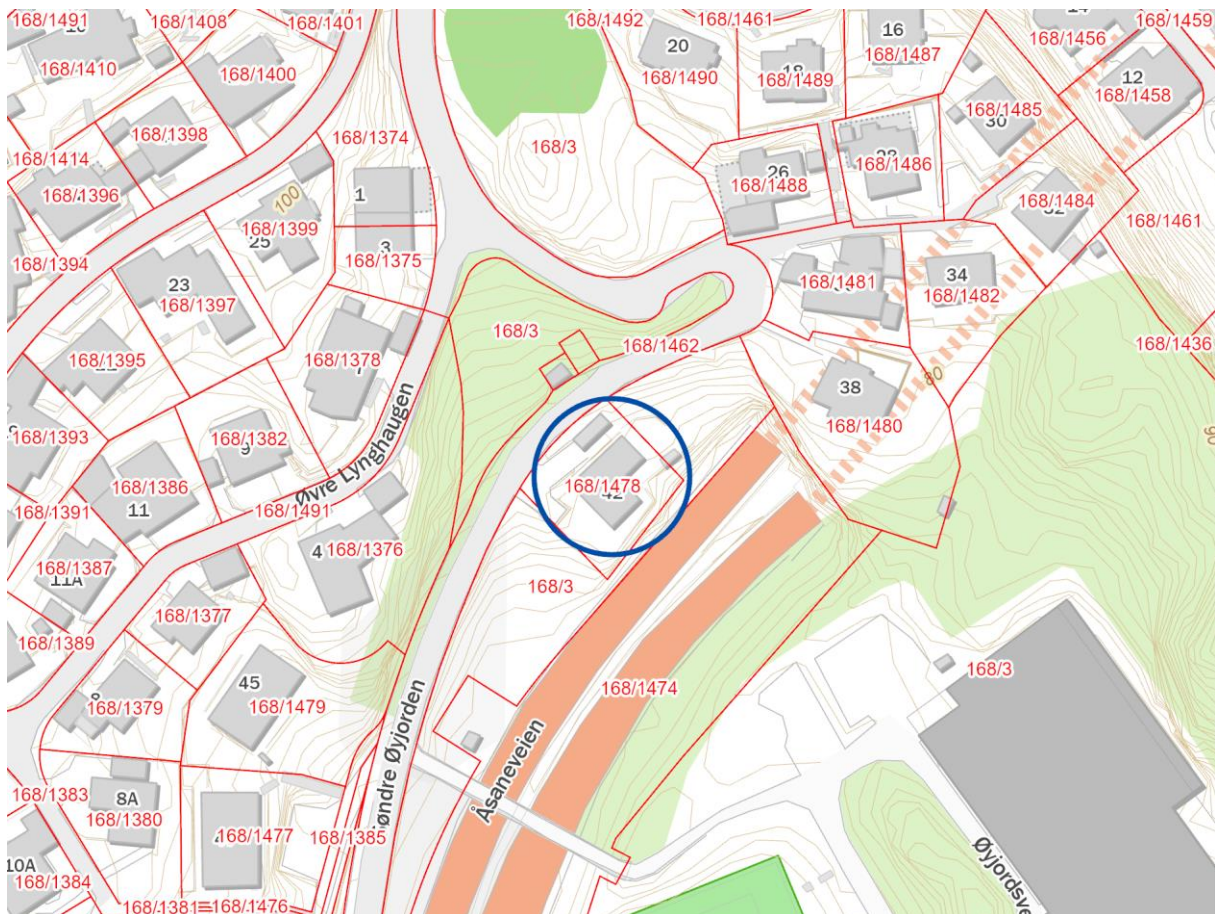
I det følgende gis en beskrivelse av dagens situasjon basert på tilgjengelig informasjon og utvendig befarings gjennomført 14.03.2022.

Figur 7-1: Oversiktskart med eiendommen markert

7.1 Bygningsinformasjon og vernestatus

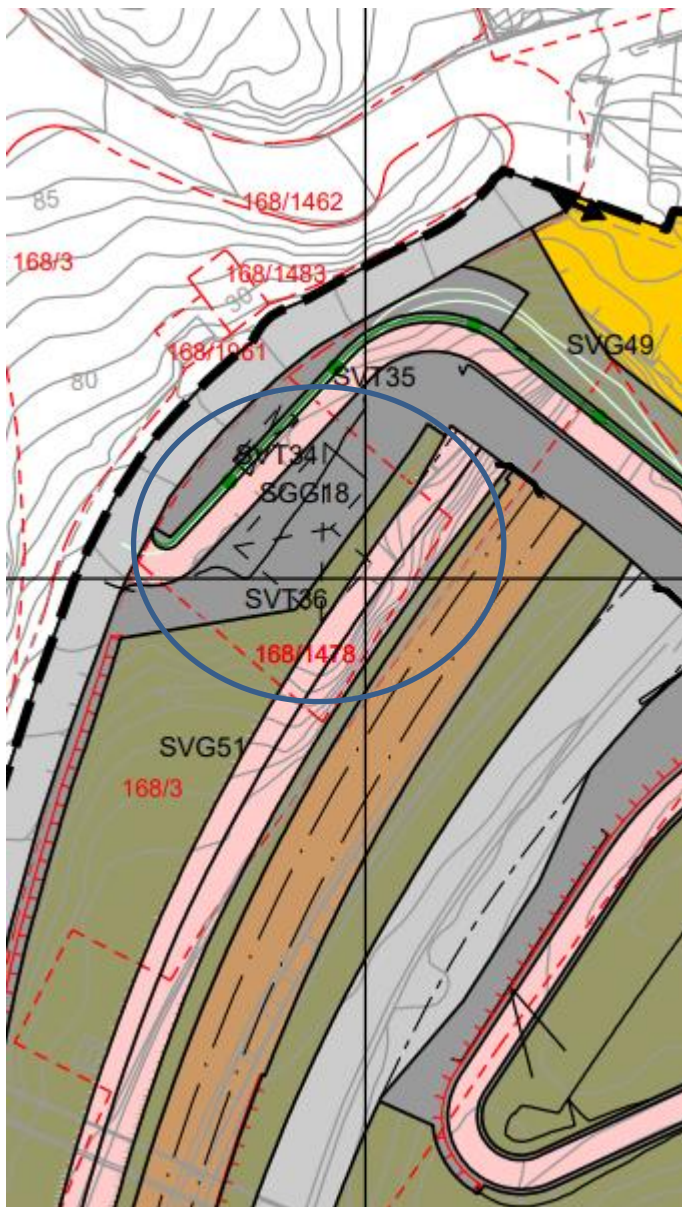
Fylke	Vestland	
Kommune	Bergen	
Adresse	Søndre Øyjorden 42	
Gnr/bnr	168/1478	
Bygningsnr	139339134	
Byggeår	1959 - 1960	
SEFRAK-ID	Ingen	
Askeladden-ID	Ingen	
Riksantikvarens NB-register	Nei	
Vernestatus	Inngår i området T7 Lynghaugen boligområde som omtalt i Byantikvarens «Tillegg til kulturminnegrunnlag» delrapport 2.	
Planstatus	KPA 2018: Avsatt til framtidig bebyggelse og anlegg, ytre fortettingssone, samt H390_2 luftkvalitet, gul sone og H220_3 gul støysone.	

Figur 7-2: Eiendomskart. Søndre Øyjorden 42 markert med blå sirkel.

7.2 Beskrivelse av hvordan tiltaket berører eiendommen

Søndre Øyjorden 42 kommer i konflikt med tiltak langs Åsaneveien og forutsettes revet i planforslaget.

Figur 7-3 Utsnitt fra plankart, Øyjorden 42.

Figur 7-4: Utsnitt illustrasjonsplan. Eiendomsgrense markert med rødt, bebyggelse med sort, stiptet linje.

7.3 Beskrivelse av eiendommen

7.3.1 Kulturhistorisk kontekst, bygningsmiljø og bygningsbeskrivelse

Kulturhistorisk kontekst: Den første villabebyggelsen innenfor boligområdet som kalles Lynghaugen ble etablert i nedre del av området i 1920. Deler av bebyggelsen har typiske trekk fra 1920-tallets nyklassisme. Lynghaugen øvre del ble regulert til villabebyggelse i 1948, og utbygget over flere tiår langs veifarene som slynger seg opp mot haugen og fjellet bak. Spesielt 1970-tallets arkitektur preger øvre del av haugen med både terrasseblokk og eneboliger. Geometriske former, flate tak, kombinasjon av tre og mur er trekk som preger husene. Fjellet som bakvegg, hager og friområder, samt utsikt er grønne kvaliteter som er viktige for området. Eidsvåg-tunnelen mot nord ble bygd i 1956 som et bompengeprojekt i regi av Bro- og tunnelselskapet AS, og bompengeskatt ble pågitt fram til 1974. Det sørgående løpet ble åpnet i 1988.

Alder, arkitektur og stilart: Øyjorden 42 ble oppført som enebolig i 1959 - 1960 av Tunnel- og broselskapet AS etter tegninger av arkitekt MNAL Borger Rustad. Ferdigattest forelå i 1960. Arkitekturen er typisk for etterkrigstidens funksjonalisme, med store vindusflater i stue uten sprosper og med lav brytningshøyde, slakt hellende takvinkel og nøktern detaljering.

Bygningstype, konstruksjon og detaljer: Bygningen ligger i skrånende terreng, med slakt hellende gårds plass mot nordvest. Boligen er et halvplanshus med kjeller, oppført på grunnmur av slemmet betong.

Første etasje har liggende skråskåret trekledning. Bygningens sørvestre fasade har original pipe på utsiden av ytterveggen. Taket er dekket med sort betongtakstein.

Boligens nederste plan rommet opprinnelig kombinert stue og spiserom, vaskerom, matbod, gang og hovedsoverom. Boligens øverste plan var innredet med tre soverom, en bod og bad med separat WC.

Historiske foto:

Figur 7-5 T.v.: Flyfoto fra 1951 som viser Lynghaugen/Stemmemyren før det ble tunnel til Eidsvåg. T.h.: Viser området i 1957 med tunnel. Kilde: Byantikvaren i Bergen.

Figur 7-6 Lynghaugen i 1970 og i 1997, området er utbygd, tilsvarende dagens situasjon. Kilde: Byantikvaren i Bergen

Figur 7-7 Flyfoto fra 1969 av eiendommen sett fra vest. Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S. Kilde: Marcus, UiB.

7.3.2 Dagens situasjon: Endringer, bruk og tilstand

Bygningsmessige endringer: Ved befaring bestod eiendommen av enebolig, brakkebygg, gårdsplass og hage. I 1982 ble det byggemeldt et tilbygg på ca. 30 m² mot nordøst. Tilbygget er oppført på støpt såle, og ga plass til to nye soverom, gang og to mindre boder. Det største soverommet fikk altan i østfasaden. Ferdigattest forelå i 1983. Ansvarlig søker var Rieber A/S.

Stilart i dag: Med unntak av tilbygget i nord, nyere vinduer og inngangsdører, har bygget bevart sitt opprinnelig preg.

Dagens funksjon/bruk: Bygget er i bruk som enebolig.

Tilstand: Bygget er preget av noe manglende vedlikehold. Kledning med grønske og svertesopp.

7.3.3 Foto dagens situasjon

Figur 7-8 Fotografi av sør, sett fra brua over E39. Foto: Asplan Viak.

Figur 7-9 Fotografi av gårdsplassen og vestfasaden. Foto: Asplan Viak.

Figur 7-10 Fotografi av nord- og vestfasaden. Foto: Asplan Viak.

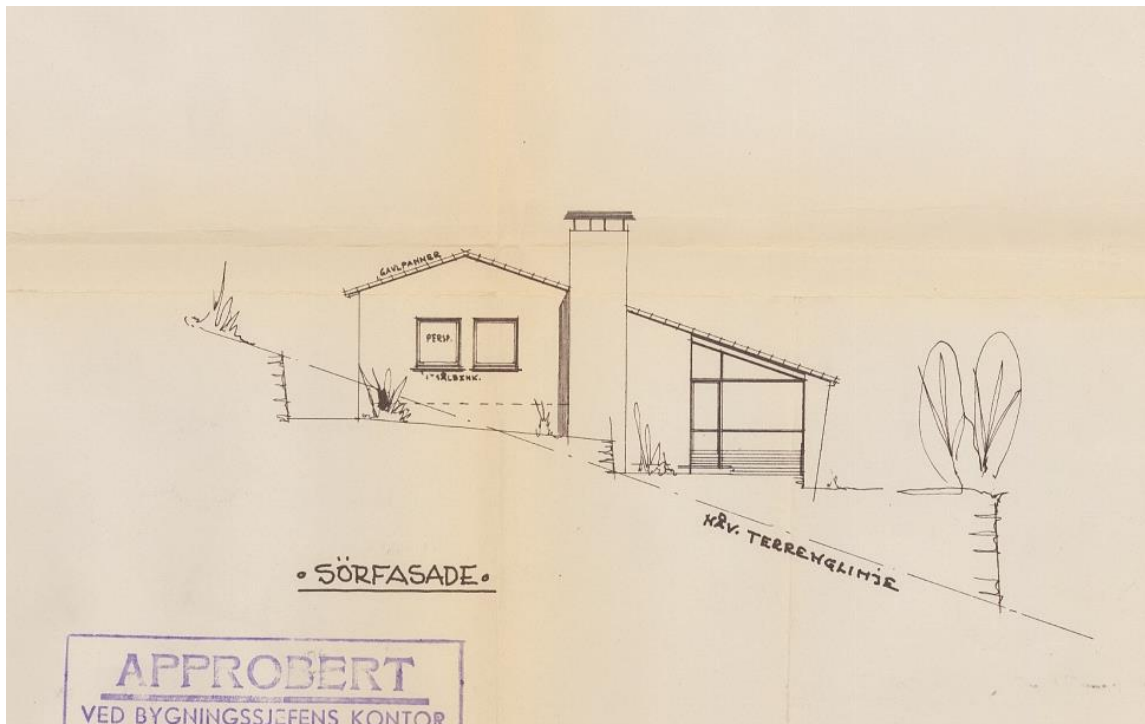

Figur 7-11 Fotografi av gårdsplass, brakkebygg og vestfasaden. Foto: Asplan Viak.

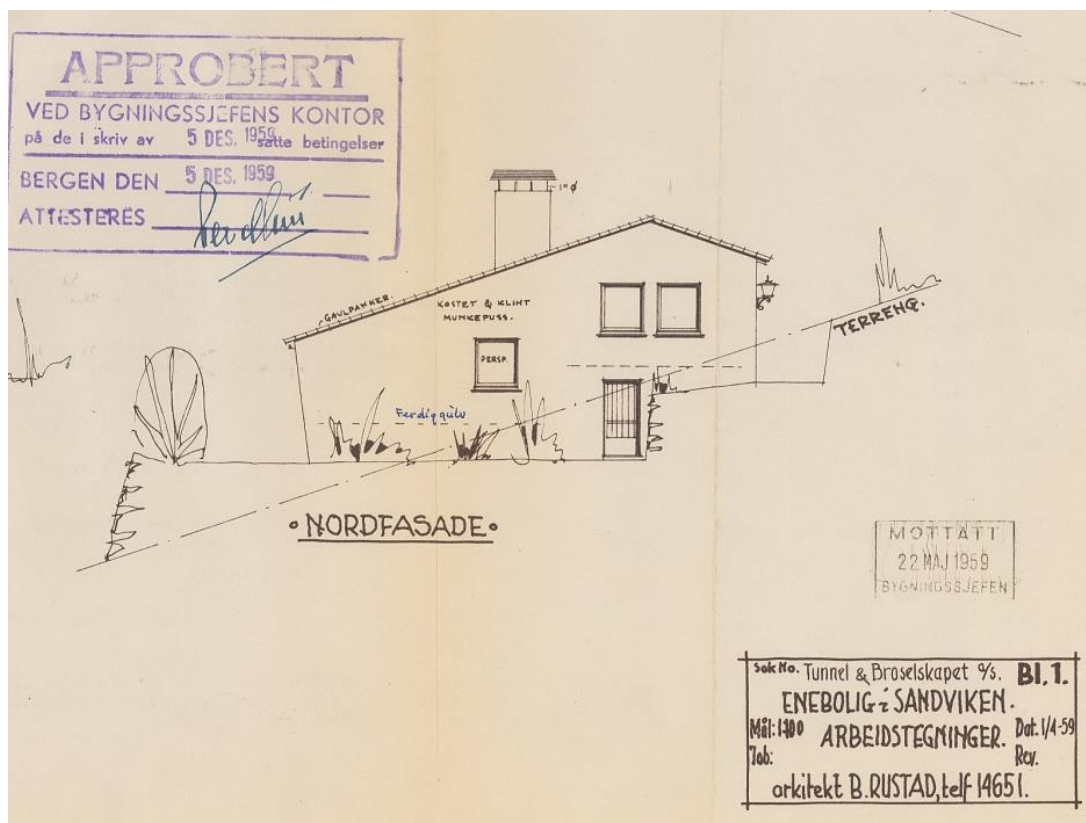

Figur 7-12: Fotografi av sør- og østfasaden. Foto: Asplan Viak.

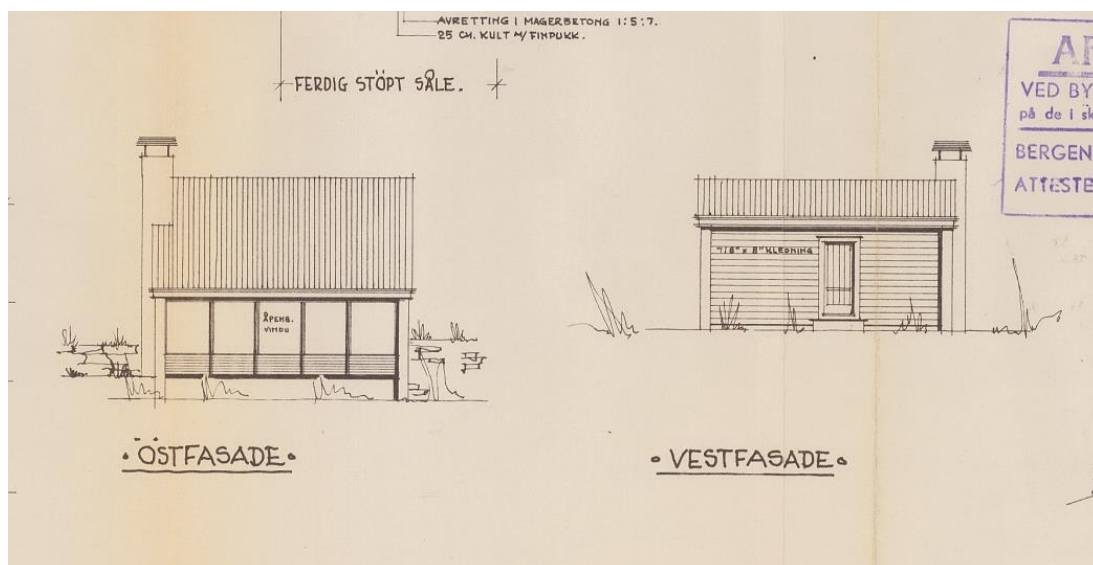
7.3.4 Tegninger

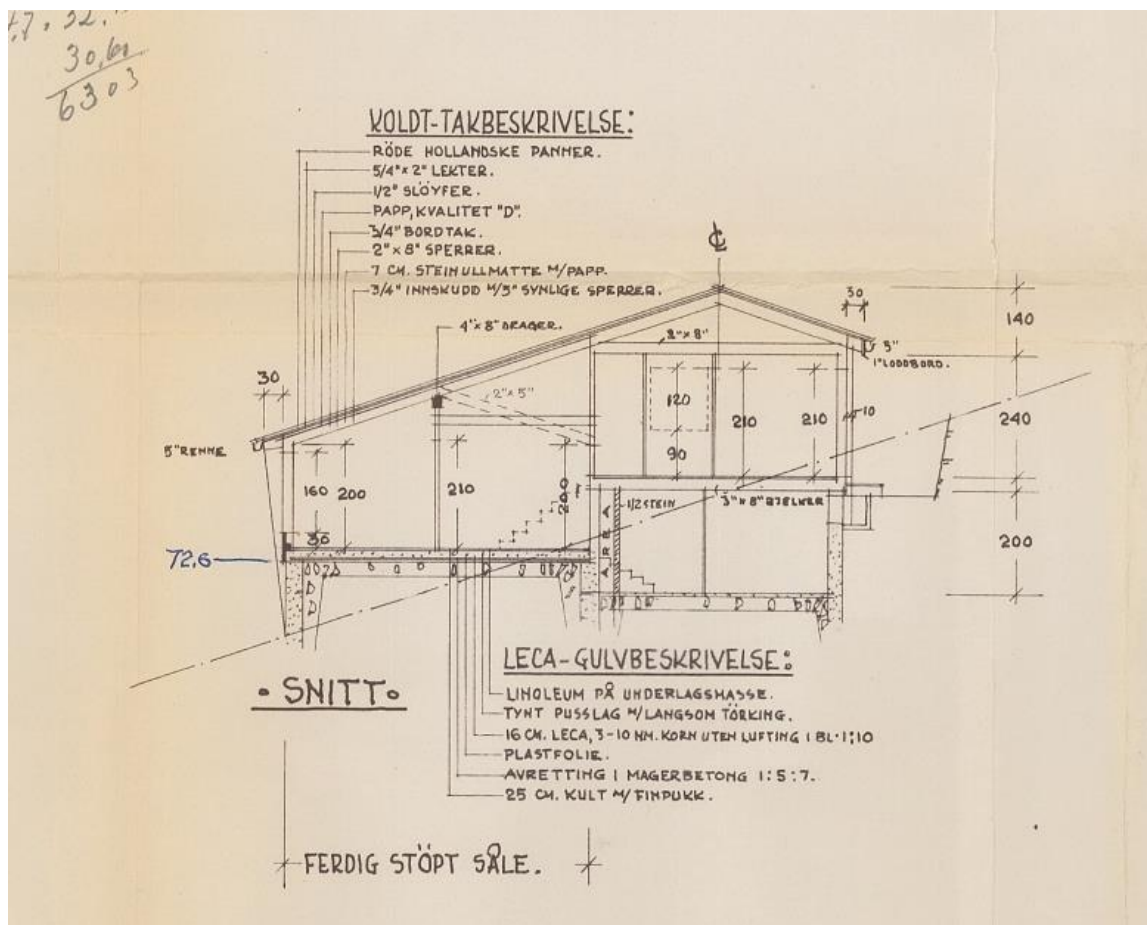
Figur 7-13 Fasade sør. Tegning fra byggemelding i 1959.

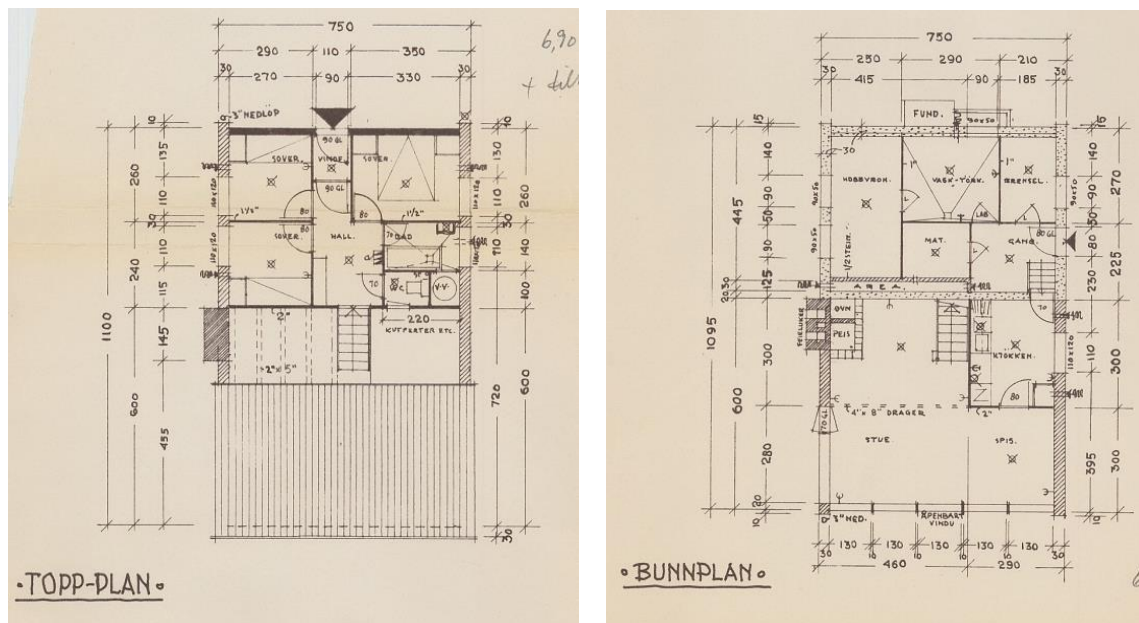
Figur 7-14 Fasade nord. Tegning fra byggemelding i 1959.

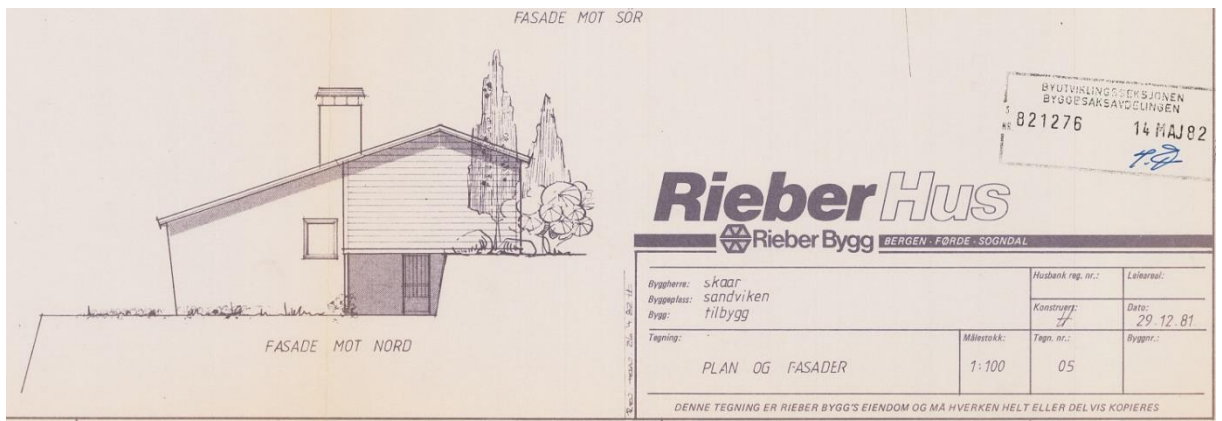
Figur 7-15 Fasade øst og vest. Tegning fra byggemelding i 1959.

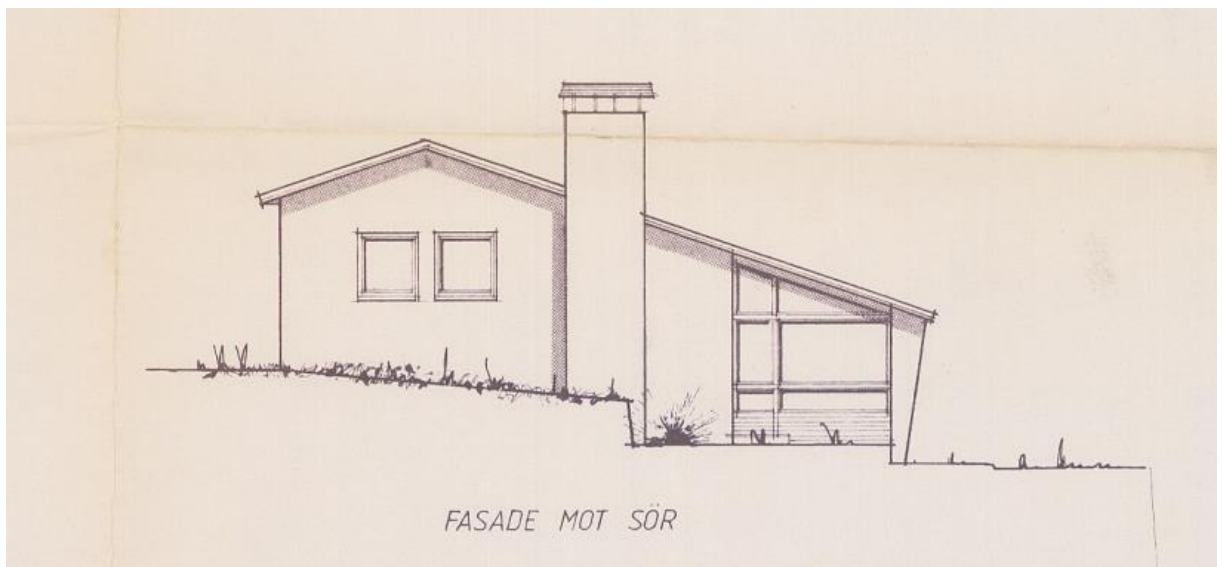
Figur 7-16 Snitt. Tegning fra byggemelding i 1959.

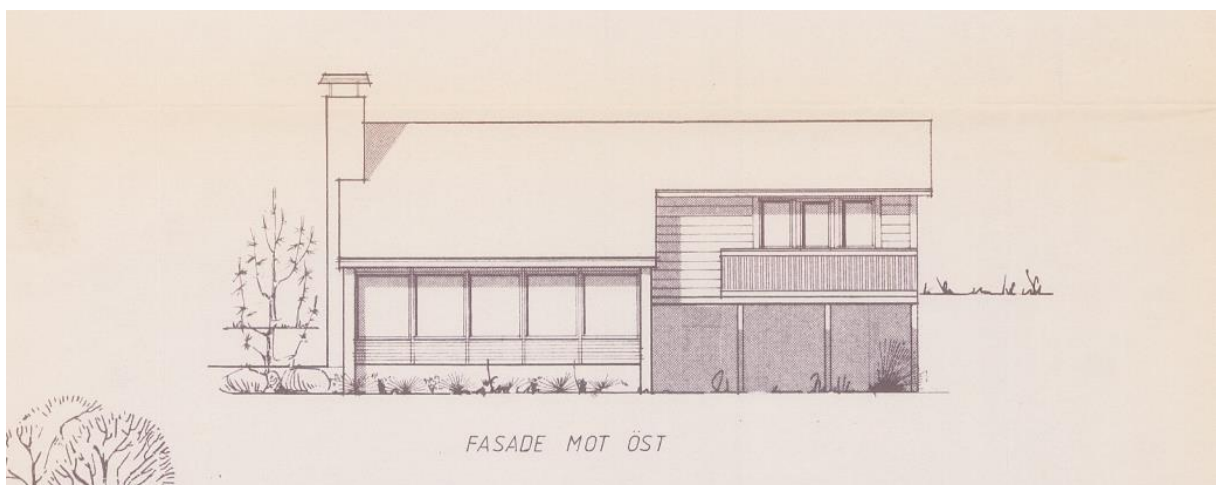
Figur 7-17: Planløsning av topp-plan og bunnpplan. Tegninger fra byggemelding i 1959.

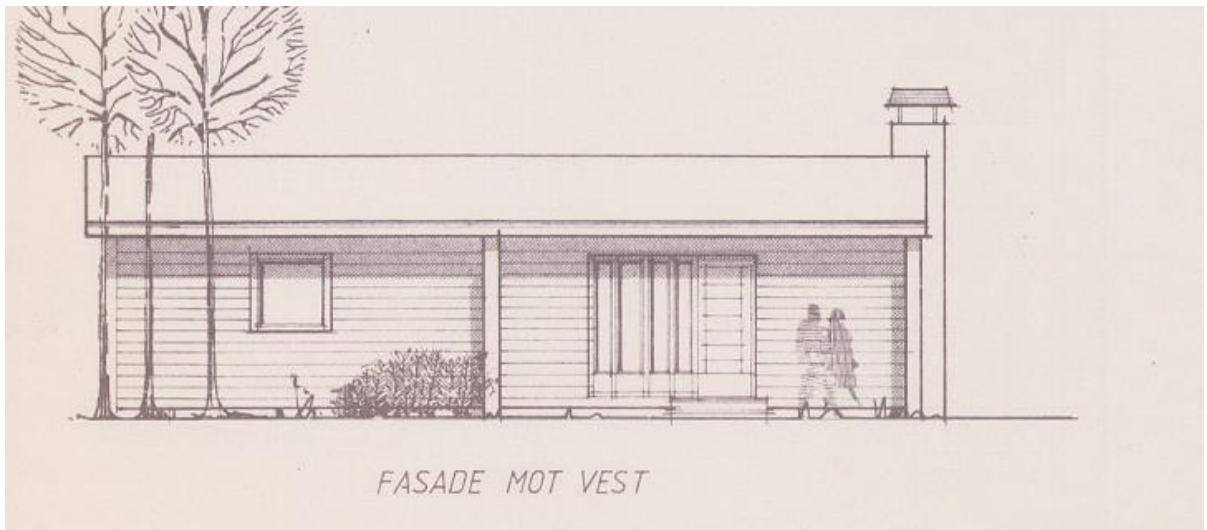
Figur 7-18: Fasade nord. Tegning fra byggemelding, tilbygg, i 1981.

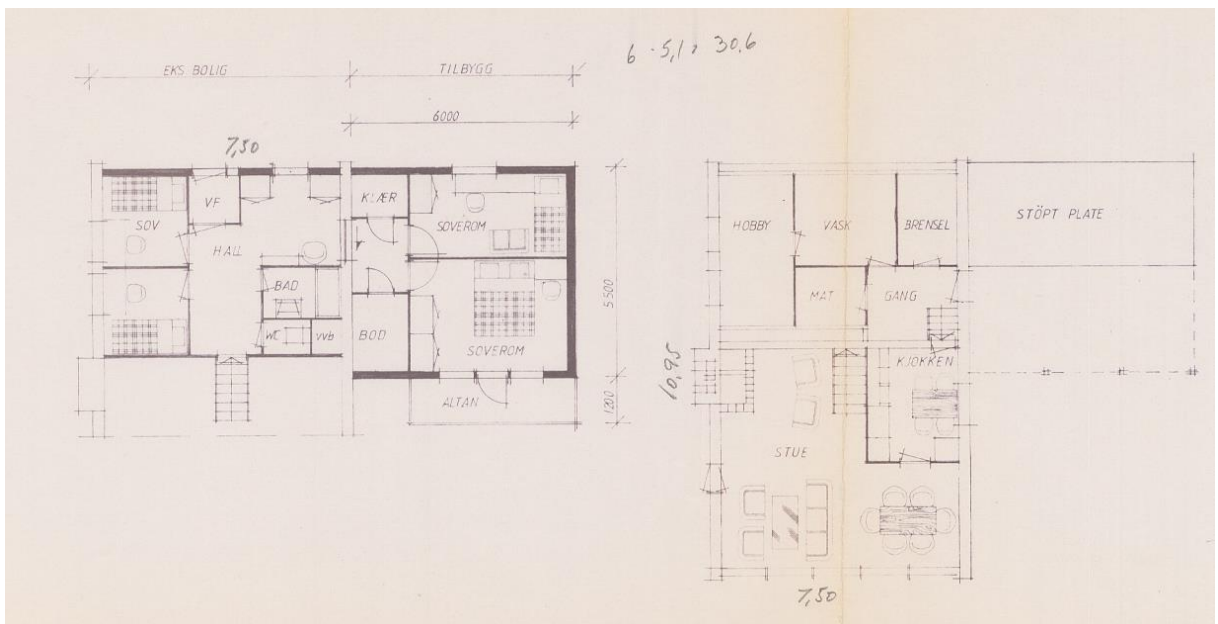
Figur 7-19: Fasade sør. Tegning fra byggemelding, tilbygg, i 1981.

Figur 7-20: Fasade øst. Tegning fra byggemelding, tilbygg, i 1981.

Figur 7-21: Fasade vest. Tegning fra byggemelding, tilbygg, i 1981.

Figur 7-22: Plan. Tegning fra byggemelding, tilbygg, i 1981.

7.4 Kilder

- Bergen kommune, Byggesaksarkivet.
- [Bergen byleksikon](#)
- Byantikvaren i Bergen, TILLEGG TIL Kulturminnegrunnlag Bybanen fra sentrum til Åsane Delrapport 2 2018: 16.17): [Bergen kommune - Tilleggsrapporter til kulturminnegrunnlag: Bybanen fra sentrum til Åsane](#)